

Jäätmeseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase seadusega muudetakse jäätmeseadust (JäätS), täiendades ja täpsustades laiendatud tootjavastutusega seotud sätteid. Eelnõu sisaldab esmajoonel tehnilisi korrastavaid muudatusi, mis on tingitud seaduse rakendamisel ilmnunud probleemidest ja millega ajakohastatakse JäätS-i sätteid või viiakse kooskõlla praeguse praktikaga. Muudatustel on õigusselgust tagav mõju ning need ei muuda kehtivaid põhimõtteid.

Võrreldes praegusega laiendatakse termini „rehvi tootja“ määratlust ja lisatakse, et rehvi tootja on ka isik, kes laseb rehve Eestis turule iseseisva tootena „rehv“ või haagise, pukseeritava seadme, maastiku- või mootorsõidukiga koos. Seni kehtinud termin määratles rehvi tootjana üksnes isiku, kes laseb rehve Eestis turule iseseisva tootena „rehv“. Arvesse on võetud huvigruppide ettepanekuid ühtse tootjavastutuse süsteemi loomiseks. Tootja laiendatud vastutus on meede, tagamaks jäätmete korduskasutamise, jäätmete vältimise, ringlussevõtu ja muu taaskasutamise. Igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes oma majandus- või kutsetegevuses töötab välja, toodab, töötleb, müüb või impordib probleemtooteid, on tootja laiendatud vastutus ehk tootja on kohustatud tagama tema turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise. Ühtse tootjavastutussüsteemi loomise abil muutuvad kulud mastaabiefekti kaudu märgatavalt väiksemaks ning edaspidi saavad ettevõtted ja tarbijad kasutuselt kõrvaldatud rehvid tasuta piiramata koguses vanarehvide kogumispunkti viia.

Õigusselguse huvides ja praktikas ilmnunud probleemide järgselt tuuakse *mootorsõiduki tootja*, *põllumajandusplasti tootja* ja *mootorsõiduki osa tootja* mõistes selgelt välja, et turule laskmine hõlmab ka sidevahendi abil kauba kättesaadavaks tegemist. Kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused on samasugused, mistõttu õigusselguse huvides lisatakse terminile *tootja* klausel, et tootja on isik, kes laseb probleemtooteid turule mis tahes müügiviisil. Täpsustused on vajalikud, et vähendada tootjavastutusest kõrvale hoidvaid tootjaid ning vältida olukorda, kus kõnealused muud turustuskanalid peavad kandma tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mille puhul seadmed müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel.

Täpsustatakse probleemtoodete kogumisel ja taaskasutamisel tekkinud kulude jagamist tootjate ja tootjate ühenduste vahel. Eri huvigrupid (tootjad, tootjate ühendused, jäätmekäitlejad jt) tõlgendavad tootjavastutust oma huvidest lähtuvalt erineval viisil. Kulude jagamine ja hüvitamine peab olema kindlaks määratud läbipaistval viisil tootjate ja asjaomaste kolmandate isikute vahel. Kulude hüvitamise arvutamisel tuleb võtta arvesse probleemtoodete korduskasutamisest ja teiseste toorainete müügist saadavat tulu.

Lisaks luuakse valdkonna eest vastutavale ministrile õigus määrusega kehtestada proovivõtu kord. Proovivõtu määruse kehtestamine on vajalik, kuna puudulik proovivõtt on üks tegur, mis raskendab jäätmete usaldusväärset klassifitseerimist.

Säilitatakse praegune jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitsetoetuse ja ohtlike jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel nõutud kindlustus- ja garantiisüsteem, ent selles tehakse muudatusi. Näiteks muutub tagatise kohustuse täitmine paindlikumaks: laiendatakse tagatise liike ja luuakse jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitsetoetuse omavatele isikutele võimalus kasutada ühe rahalise tagatise liigina

deposiiti ehk selleks määratud kontole makstud tagatissummat. Deposiidi kasutamise võimalus on toeks eelkõige väiksematele ettevõtjatele, kelle puhul võib pankadest garantii saamine osutuda liialt keeruliseks või isegi võimatuks, mistõttu paraneb selliste ettevõtjate olukord turul. Samuti aitab deposiidi kasutamine vältida olukorda, kus panga garantii võib osutuda takistuseks hilisemate laenude saamiseks ja sellega seoses takistada ettevõtte arengut. Muudetakse ka jäätmete ladustamise tagatisest vabastatud isikute ringi ja täpsustakse tagatise eesmärki.

Tagatise omamise kohustusest vabastatud isikute ringi laiendamise eesmärk on vabastada tagatise omamise kohustusest isikud, kelle käideldavad jäätmekogused on väikesed või kelle puhul on vähetõenäoline, et jäätmed jäetakse käitlemata, vähendades seeläbi selliste isikute halduskoormust. Parandatakse ebatäpne viide prügila kulusid puudutavas Jääts-i § 34¹ lõikes 1.

Samuti täpsustatakse, et kaevandamisjäätmete käitlemisele ei kohaldata Jääts-i 8.–9. peatükki. Tegemist on tehnilise muudatusega, millega parandatakse 2020. aasta 1. jaanuaril jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (RT I, 21.12.2019, 1) tekkinud ebatäpsus. Lisaks sätestatakse erand, mille kohaselt ei kohaldata kaevandamisjäätmete ladustamisel jäätmeoidlas Jääts-i § 28 lõikes 7 toodud jäätmete ladustamisele seatud ajalisi piiranguid. Jäätmeoidlad ehitised või alad, mis on rajatud kaevandamisjäätmete kogumiseks või ladustamiseks. Jäätmeoidlates võib kaevandamisjäätmete ladustamine toimuda nii ajutiselt enne nende taaskasutusse või kõrvaldamisele suunamist kui ka püsivalt, mistõttu ei ole jäätmeoidlates kaevandamisjäätmete ladustamisele ajalise piirangu seadmine põhjendatud.

Eelnõukohase seadusega korrastatakse ka metallijäätmete kokkuostmise piirangu sätteid. Tegemist on tehniliste muudatustega, millega ajakohastatakse Jääts-i sätteid ja viiakse need kooskõlla kehtiva õigusega. Muudatustel on õiguskorda korrastav ja õigusselgust tagav mõju ning need ei muuda metallijäätmete kokkuostmise piirangu põhimõtteid.

Lisaks kaotatakse ohtlike jäätmeid sisaldavate probleemtoodete kokkuostu eeldustest täiend *ohtlikud jäätmed*. Edaspidi kehtib kokkuostmise piirang kõigile probleemtoodetele, mitte ainult ohtlike aineid sisaldavatele probleemtoodetele või nendest toodetest eraldatud osadele. Täpsustused on vajalikud, kuna probleemtoodete jäätmetele on sätestatud kogumise ja ringlussevõtu sihtarvud. Täpsustused loovad parem õigusselguse, ühtsema lähenemise probleemtoodetega seotud osapooltele ning tagavad kehtestatud sihtarvude täitmise ja vähendavad illegaalset probleemtoodete kokkuostu, sh lammutamist.

Eelnõukohase seadusega kehtestatakse probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude puhul (Jääts-i § 124) üldisest väärtegude aegumistähtajast pikem, nelja-aastane aegumistähtaeg. Probleemtoodete jäätmetele on sätestatud kogumise ja ringlussevõtu sihtarvud. Kogumise sihtarv on konkreetse kalendriaasta protsendimäär, mis saadakse kalendriaasta jooksul kogutud elektroonikaromude massi jagamisel kolme eelmise aasta jooksul turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete keskmise massiga aasta kohta. Probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude pikem aegumistähtaeg võimaldab vähendada väärtegude aegumiste osakaalu ning riigil tagada nõutavate sihtarvude täitmist. Samuti on eelnõuga kavandatud märgitud muudatuse mõjude järeelhindamine.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Jääts-i muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) on ette valmistanud Kliimaministeeriumi (edaspidi *KLIM*) keskkonnakorralduse osakonna nõunikud Görel Grauding (626 2897,

gorel.grauding@kliimaministeerium.ee), Piret Otsason (626 2859,
piret.otsason@kliimaministeerium.ee), Kerli Rebane (626 2859,
kerli.rebane@kliimaministeerium.ee; teenistussuhe ajutiselt peatatud) ja Kristel Kibin
(626 0700, kristel.kibin@kliimaministeerium.ee; teenistussuhe ajutiselt peatatud).

Eelnõu õigusekspertiisi tegi KLIM õigusosakonna nõunik Käthlin Raudla (626 0798, kathlin.raudla@kliimaministeerium.ee) ja keeleteoimetaja oli sama osakonna peaspetsialist Aili Sandre (626 2953, aili.sandre@kliimaministeerium.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud ühegi teise menetluses oleva eelnõuga.

Eelnõu ei ole seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.

Eelnõu on JäätS-i ühe paragrahvi kahe lõike ulatuses seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega. Täpsemalt, viiakse JäätS-i § 23 lõiked 1² ja 1⁷ kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34–43) (nii nimetatud romusõidukite direktiiv). Hetkel kehtivas jäätmeseaduses ei ole täpsustatud millistele mootorsõidukitele ja millistele mootorsõidukite osadele kohaldub mootorsõidukite ja nende osade tootjavastutus. Romusõidukite direktiivi kohaldatakse M1, N1 ja L2e kategooria sõidukitele, seetõttu täpsustatakse, et mootorsõidukite tootja on isik, kes suunab Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukeid.

Eelnõukohase seadusega muudetakse JäätS-i redaktsiooni RT I, 17.03.2023, 36.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu peamine eesmärk on kehtestada meetmed, millega välditakse ja vähendatakse jäätmete tekitamist ning jäätmete tekitamise ja käitlemise negatiivset keskkonnamõju.

Eelnõu viib mootorsõiduki ja mootorsõiduki osade tootja termini kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk. 34–43). Romusõidukite direktiivi kohaldatakse M1, N1 ja L2e kategooria sõidukitele ning nende osadele. Hetkel kehtivas jäätmeseaduses ei ole täpsustatud millistele mootorsõidukitele ja millistele mootorsõidukite osadele kohaldub mootorsõidukite ja nende osade tootjavastutus, seetõttu täpsustatakse, et mootorsõidukite tootja on isik, kes suunab Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukeid ja mootorsõidukite osade tootja on isik, kes suunab Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osasid.

Eelnõu täiendab ja täpsustab laiendatud tootjavastutuse regulatsiooni. Eelnõu laiendab ja täpsustab rehvide tootja mõistet, mille tulemusel saab vanarehve anda üle piiramata koguses vanarehvide kogumispunkti ning millega väheneb vanarehvide viimine selleks mitte ettenähtud kohta, nt metsa alla.

Eelnõu täpsustab mootorsõiduki tootja, põllumajandusplasti tootja ja mootorsõiduki osa tootja termineid, mis võimaldab õigusselguse huvides ja praktikas ilmnunud probleemide järgselt vähendada päringuid tootja mõiste osas ning mõistega seotud vaidlusi tootjate ja riigiasutuste vahel. Kuna kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused on samasugused, siis tootja mõistes tuuakse selgelt välja, et turule laskmine hõlmab

ka sidevahendi abil kauba kättesaadavaks tegemist. Selgem mõiste võimaldab vähendada tootjavastutusest kõrvale hoidvaid kaugmüügiga tegelevaid tootjaid ning vältida olukorda, kus kõnealused muud turustuskanalid peavad kandma tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mille puhul seadmed müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel.

Eelnõu eesmärk on tagada probleemtoodete jäätmete kogumise ja ringlussevõtu sihtarvude täitmine korrastades ja sätestades selleks probleemtoodete ja nendest toodetest eraldatud osade kokkuostul senisest konkreetsemad nõuded. Kokkuostmise selgemad nõuded võimaldavad vähendada illegaalset probleemtoodete lammutamist ning saavutada tootjatel ja Eestil elektroonikaromude ning patarei- ja akujäätmete kogumise ja ringlussevõtu sihtarvude täitmist ning romusõidukite ringlussevõtu sihtarvude täitmist. Näiteks elektroonikaromude osas on kogumise sihtarvuks 65%, kuid 2021. aastal saavutas Eesti 53,4% taseme. Ebaseaduslikud lammutajad võtavad probleemtoodete jäätmetest välja vaid väärtusliku metalli ning viivad selle vastavasse kokkuostu ja ülejäänud segatakse kokku teiste jäätmeliikidega või viiakse mittekomplektsetena tootjate ühenduste kogumiskohtadesse. Kui probleemtoodete jäätmed ei ole komplektsed ja milles võivad puududa olulised osad, siis ei ole võimalik saavutada probleemtoodete taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarve.

Lisaks pikendab eelnõu probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude aegumistähtaega, et võimaldada vähendada väärtegude aegumiste osakaalu ning tagada nõutavate sihtarvude täitmine.

Eelnõu loob jäätmete ladustamiseks ning ohtlike jäätmete käitlemiseks keskkonnakaitselubade taotlemisel nõutud tagatise osas õigusselguse ja vähendab seeläbi vaidlusi ning taotlejate ja riigiasutuste koormust. Samuti on eesmärgiks parandada väiksemate ettevõtete konkurentsivõimet läbi deposiidikonto kasutamise võimaluse loomise ja vähendada taotlejate ja riigiasutuste koormust vabastades väikese keskkonnamõjuga tegevused tagatise olemise kohustusest.

Samuti on eelnõu eesmärk kaotada kaevandamisjäätmete jäätmehooldlas ladustamisele seotud põhjendamatud ajalised piirangud ja parandada 2020. aasta 1. jaanuaril jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (RT I, 21.12.2019, 1) tekkinud ebatäpsus, mis puudutab kaevandamisjäätmete käitlemisele mitte kohaldatavaid JäätS-i peatükke.

Eelnõu annab valdkonna eest vastutavale ministrile õiguse kehtestada määrusega jäätmetest proovivõtu kord ning luua seeläbi paremad võimalused jäätmete usaldusväärseks klassifitseerimiseks.

Rehvidega seotud muudatuste jaoks on koostatud väljatöötamiskavatsus (edaspidi VTK)¹, mis läbis 2016. aasta juulis kooskõlastusringi. VTK kooskõlastamise tulemusel toetati vajadust leida lahendus vanarehvide kuhjumise vältimiseks. VTK läbis 2016. aastal kooskõlastuse, kuid antud hetkel on asjaolud ja vajadused muutunud ning VTK-s kavandatud muudatusena täpsustatakse rehvide tootja mõistet. Muude sätete kohta ei ole enne seaduseelnõu ja seletuskirja ettevalmistamist koostatud väljatöötamiskavatsust, kuna seaduseelnõu seadusena rakendamiseks ei kaasne olulist õiguslikku muudatust (hea õigusloome ja normitehnika eeskiri² (HÕNTE) § 1 lg 2 p 5). Tootja mõiste täpsustamisega ei kaasne õiguslikku muudatust, tootja mõiste täpsustamisega tootja mõistet ei muudeta pigem on tegemist tehnilise korrastava muudatusega. Tootjad, kes teevad probleemtoodet turul kättesaadavaks on juba praegu

¹ <https://eelvoud.valitsus.ee/main/mount/docList/62cc8d62-9385-4af7-861b-256e0801d47f>.

² [RT I, 29.12.2011, 228](#)

jäätmeseaduse kohaselt tootjad sõltumata müügiviisist, sh müük sidevahendi abil. Tootja mõiste täpsustamine vähendab tootja ja järelevalve vahelisi vaidlusi ning seadusega sätestatud nõuetest kõrvalehoidjate hulka.

Probleemtoodete kokkuostmise muudatuste kehtestamine ei muuda jäätmeseaduses kehtivat põhimõtet. Probleemtoodete kokkuostmise piirangu nõudest kaotatakse ära tekstiosa „ohtlike aineid“. Viidatud märges on eksitav, kuna probleemtoodet (elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud, romusõidukid), mida müüakse juba sisaldavad ohtlikke osi. Laiendatud tootjavastutuse põhimõtte kohaselt vastutab tootja turule suunatud probleemtoodete jäätmekäitluskohustuste täitmise eest. Laiendatud tootjavastutuse süsteemid peavad tagama kasutuselt kõrvaldatud probleemtoodete efektiivsema kogumise ning nõuetekohase töötamise kooskõlas jäätmekäitlevate ELi õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega. Paljud jäätmekäitlejad, kes tegelevad probleemtoodetest tekkinud jäätmekäitlusega juba omavad lepinguid tootjate ühenduse või tootjaga. Sellised jäätmekäitlejad tagavad taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvude saavutamise ning esitavad andmeid tootjatele, tootjate ühendusele või mõni otse probleemtooteregistrisse. Kokkuostmise piirang mõjutab pigem ettevõtteid, kes illegaalsetelt lammutajatelt ostavad probleemtooteid ning esitavad jäätmearuandes probleemtooteid metallijäätmekoodi alt, mille tõttu ei ole võimalik riigil saavutada kehtestatud sihtarvude täitmist. Kokkuostmise piirang võimaldab korrektsemat aruandlust ning vähendab illegaalset probleemtoodete kokkuostu ning mittenõuetekohast lammutamist.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist, millest esimesega muudetakse ja täiendatakse JäätS-i, teise paragrahviga reguleeritakse seaduse jõustumise aega.

Eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse, rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtete ja normide, Eesti Vabariigi suhtes jõustunud välislepingute ning Euroopa Liidu õigusega.

Eelnõu §-ga 1 muudetakse JäätS-i.

Eelnõu § 1 punktiga 1 asendatakse JäätS-is läbivalt sõna „finantstagatis“ sõnaga „rahaline tagatis“. Finantstagatist reguleerib asjaõigusseaduse § 314¹. Praktikas on tegemist väga harvaesineva tagatisega, mille seadmine on võimalik vaid asjaõigusseaduses toodud poolte vahel. JäätS-is on finantstagatist mõeldud laiemalt kui üksnes asjaõigusseaduse §-s 314¹ sätestatud. Selguse huvides asendatakse JäätS-is termin „finantstagatis“ läbivalt terminiga „rahaline tagatis“.

JäätS-i § 1 lõige 3¹

JäätS-i (RT I, 02.07.2019, 4) § 1 lõige 3¹ sätestas muuhulgas, et kaevandamisjäätmekäitlusele ei kohaldata JäätS-i 7.–9. peatükki, välja arvatud juhul, kui kaevandamisjäätmekäitlusele kohaldatakse prügilas. 2020. aasta 1. jaanuaril jõustunud keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega (RT I, 21.12.2019, 1) tunnistati JäätS-i 7. peatükk kehtetuks ja muudeti JäätS-i § 1 lõiget 3¹ selliselt, et kaevandamisjäätmekäitlusele ei kohaldata JäätS-i 6.–9. peatükki. Tegemist oli eksitusega ja muudatuse eesmärk oli jätta välja viide kehtetuks tunnistatavale JäätS-i 7. peatükile, mitte laiendada sätteid, mida kaevandamisjäätmekäitlusele ei kohaldata. Seetõttu muudetakse JäätS-i § 1 lõike 3¹ sõnastust ja täpsustatakse, et kaevandamisjäätmekäitlusele ei kohaldata JäätS-i 3., 4., 8. ja 9. peatükki.

JäätS-i § 1 lõige 3⁵

JäätS-i (RT I, 02.07.2019, 4) § 28 lõike 7 kohaselt võib jäätmeid ladustada enne taaskasutamist kuni kolm aastat ja enne kõrvaldamist ühe aasta. Selle sätte eesmärgiks on suunata jäätmete tekitajaid ja jäätmekäitlejaid jäätmete edasise käitluse osas kiiremini otsuseid vastu võtma vältides jäätmete kuhjumist ning jäätmete kvaliteedi ja ringlussevõtu potentsiaali halvenemist keskkonna mõjul. Kui jäätmeid hoitakse kauem, käsitatakse selliseid jäätmete ladustamise kohti prügilatena JäätS-i § 34 kohaselt. JäätS ei tee jäätmete ladustamise ajale seatud piirangute osas erisusi, mistõttu kohalduvad eelpool toodud ajalised piirangud ka jäätmeoidlates ladustatavatele kaevandamisjäätmetele.

JäätS-i § 35² kohaselt loetakse jäätmeoidlaks iga ehitist või ala, mida kasutatakse tahkel, vedelal, lahuse või suspensiooni kujul olevate kaevandamisjäätmete kogumiseks või ladustamiseks. Jäätmeoidlates võib kaevandamisjäätmete ladustamine toimuda ajutiselt enne nende taaskasutamisele või kõrvaldamisele suunamist või püsivalt. Sageli ladustatakse jäätmeoidlates jäätmeid eesmärgiga kasutada need hiljem kaevandatud ala korrastamisel. Ajaperiood jäätmete tekke ja karjääri korrastamise vahel on üldjuhul pikem kui kolm aastat, ulatudes kohati isegi üle 10 aasta. Tulenevalt eelnevast ja arvestades asjaolu, et sarnaselt prügilatele on ka jäätmeoidlate puhul JäätS-is sätestatud nõuded jäätmeoidla rajamisele, kasutamisele ja sulgemisele, mis aitavad vältida kaevandamisjäätmete ladustamisest tulenevat kahjulikku mõju keskkonnale ja inimeste tervisele, sätestatakse eelnõukohase seadusega erand, mille kohaselt ei kohaldata JäätS-i § 28 lõikes 7 sätestatud jäätmete ladustamise ajalisi piiranguid jäätmeoidlates jäätmete ladustamisele.

JäätS-i § 2 lõige 5

JäätS-i § 2 lõikes 5 sätestatud volitusnormi sõnastust muudetakse ja lisatakse valdkonna eest vastutavale ministri-le õigus kehtestada määrusega proovivõtu kord. Volitusnormi laiendamine on vajalik, kuna puudulik proovivõtt on üks tegur, mis raskendab jäätmete usaldusväärset klassifitseerimist. Seetõttu on vaja anda valdkonna eest vastutavale ministri-le õigus kehtestada kord jäätmete liigitamise eesmärgil tehtavatele proovidele. Tegemist on valdkonnaspetsiifilise küsimusega, mis ei puuduta teiste ministeeriumite valitsemisala, mistõttu on kohane anda volitus ministri määruse kehtestamiseks. Tegemist on korraldusliku ja tehnilise iseloomuga normi kehtestamisega, mistõttu ei ole kohane selle seadusega reguleerimine. Määrus hakkab sisaldama tingimusi, millest lähtuvad jäätmekäitlejad ja Keskkonnaamet.

JäätS-i § 23 lõige 1²

JäätS-i § 23 lõike 1² sõnastust muudetakse ja viiakse kooskõlla romusõidukite direktiiviga. Romusõidukite direktiiv on võetud üle Vabariigi Valitsuse määrusega 17.06.2010 määrusega nr 79, „Mootorsõidukitest ja nende osadest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad¹“. Hetkel kehtivas jäätmeseaduses ei ole aga täpsustatud millistele mootorsõidukitele kohaldub mootorsõidukite tootjavastutus. Romusõidukite direktiivi kohaselt on mootorsõiduk direktiivi 70/156/EMÜ IIA lisas määratletud M1-või N1-kategooria mis tahes sõiduk ning direktiivi 92/61/EMÜ määratluse kohased kolmerattalised mootorsõidukid, välja arvatud kolmerattalised mootorrattad, ehk L2e kategooria sõidukid. Edaspidi on mootorsõiduki tootja isik, kes suunab Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukeid³.

³ M1 kategooria sõiduk on reisijateveoks ettenähtud mootorsõiduk, millel on lisaks juhtistmele kõige rohkem kaheksa istekohta. N1 kategooria sõiduk on kauba veoks ettenähtud sõiduk, mille suurim mass ei ületa 3,5 tonni. L2e on kolmerattaline mootorsõiduk, mille valmistajakiirus ei ületa 45 km/h ja mille sädesüütega sisepõlemismootori töömaht ei ületa 50 cm³ või muu sisepõlemismootori suurim kasulik võimsus ei ületa 4 kW või mille elektrimootori suurim püsi-nimivõimsus ei ületa 4 kW.

Lisaks kooskõlla viimisega täpsustatakse tootja terminit. Tootja terminile lisatakse klausel, et mootorsõiduki tootja on isik, kes laseb mootorsõidukeid turule mis tahes müügiviisil. Kehtiva JäätS-i sõnastus – tootja toob tooted Eestisse sisse – on tekitanud nii tootjate kui ka järelevalve poolel küsimusi, sest Eestisse sissevedu või toodete valmistamine ei tähenda iga kord automaatselt ka nende toodete Eestis turule laskmist. Toode tehakse turul kättesaadavaks, kui see tarnitakse kaubandustegevuse käigus tasu eest või tasuta liidu turule kas turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks. Seejuures ei ole oluline, millist müügiviisi tootja toote turule laskmisel kasutas, st arvesse läheb ka müük sidevahendi, näiteks interneti kaudu (internetipoed). Rõhk on asjaolul, et tootja peab need tooted turule laskma, et rakenduks tootjavastutus ja ettevõtja loetakse probleemtoodete tootjaks JäätS-i tähenduses. Tootjavastutuse nõudeid kohaldatakse probleemtoodete ja probleemtoodete tootjate suhtes müügiviisist olenemata, st kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused on samasugused tootjatega, kes kasutavad kauba turule laskmiseks müügikohta. Edaspidi on kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused selgemad, et vältida olukorda, kus kõnealused muud turustuskanalid peavad kandma tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mis müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel.

Mootorsõiduki tootja on füüsiline või juriidiline isik, kelle tegevuskoht on Eestis ja kes sõltumata müügiviisist, müük sidevahendi abil kaasa arvatud, laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukeid; füüsiline või juriidiline isik, kes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 7 määratletud sidevahendi abil sõlmitud lepinguga laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukeid; füüsiline või juriidiline isik, kes müüb sidevahendi abil otse Eesti kodumajapidamistele või muudele kasutajatele M1, N1 ja L2e kategooria sõidukeid, kuid tema tegevuskoht on teises Euroopa Liidu liikmesriigis või väljaspool Euroopa Liitu.

JäätS-i § 23 lõige 1⁵

JäätS-i § 23 lõike 1⁵ sõnastust muudetakse ja täiendatakse. Võrreldes praegusega laiendatakse termini „rehvi tootja“ määratlust ja lisatakse, et rehvi tootja on ka isik, kes laseb rehve Eestis turule iseseisva tootena „rehv“ või haagise, pukseeritava seadme, maastiku- või mootorsõidukiga koos. Seni kehtinud termin määratles rehvi tootjana üksnes isiku, kes laseb rehve Eestis turule iseseisva tootena „rehv“. Rehvide tootjad on edaspidi isikud, kes lasevad Eesti turule rehve liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega. Rehvi tootja termini alla lähevad isikud, kes lasevad rehve Eestis turule imporditud kasutatud sõidukite alt pärit rehve, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud ning imporditud kasutatud rehvid, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud.

JäätS-is on reguleeritud nii rehvide kui ka mootorsõiduki tootjatele tootjavastutus nende turule lastud probleemtoodete kogumiseks ning taaskasutusse suunamiseks. Mootorsõidukite all olevad rehvid kuuluvad praegu JäätS-i § 25 lg 2 punktis 3 sätestatud mootorsõidukite ja nende osade hulka. JäätS-i § 26 lõike 4³ kohaselt peab mootorsõidukeid ja mootorsõiduki haagiseid turule toov tootja mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide koguste ja massi üle pidama eraldi arvestust ning korraldama kasutuselt kõrvaldatud vanarehvide kogumise ja taaskasutamise.

Seadusandjal ei ole kohustust sätestada eraldi turule lastud rehvidele ning mootorsõidukite all turule lastud rehvidele ühtset tootjavastutussüsteem, kuid õigusselguse ja täpsema regulatsiooni eesmärgil laiendatakse rehvi tootja terminit ja luuakse sellega ühtne tootjavastutussüsteem. Seni kehtinud rehvi tootja termin määratles rehvi tootjana üksnes isikut, kes laseb rehve Eestis turule

rehve iseseisva tootena. Selleks, et luua ühtne tootjavastutussüsteem, kuuluvad edaspidi *rehvi tootjate* termini alla kõik isikud, kes lasevad Eesti turule rehve liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega ja iseseisva tootena, sh romusõidukite alt pärit ja kasutuselt kõrvaldatud rehvid, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud.

Vanarehvide kogumine toimub tootjate kogumispunktide kaudu, kuid romusõidukite all olevate rehvide kogumine toimub romusõidukite töötlemisega tegelevate lammutustöökodade ehk keskkonnakaitseluba omavate jäätmekäitlejate kaudu. Rehvi tootja termini laiendamine loob ühtse tootjavastutussüsteemi, kus edaspidi saab kõik rehvid piiramata koguses vanarehvide kogumispunkti viia. Lisaks ei pea tootjad enam enne veenduma, et tasuta ei võetaks vastu vanarehve romusõidukite töötlemisega tegelevalt hooldustöökojalt. Vanarehvide üleandjate kontrollimine on koormav tootjatele ja tootjate ühendustele.

Kasutuselt kõrvaldatud rehve ehk vanarehve võetakse vastu tootjate ühenduse kogumispunktides. Vabariigi Valitsuse 17.06.2010 määruse nr 80 „Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord“ § 5 sätestab, et tootja (kui tootja on oma kohustused üle andnud tootjate ühendusele, siis tootjate ühendus) on kohustatud vanarehvid tasuta tagasi võtma piiramata koguses. Vanarehve tuleb tasuta tagasi võtta piiramata koguses rehvide kasutajalt, mootorsõidukite ja rehvide hooldustöökojalt, kohalikul omavalitsuselt ja kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt. Vanarehve ei tohi tasuta tagasi võtta romusõidukite töötlemisega tegelevalt lammutustöökojalt. Mitmed kohalikud omavalitsused on välja toonud, et tootjate ühenduse vanarehvide kogumispunktides on määranud koguselised piirangud (4 või 8 vanarehvi), kui palju vanarehve isiku käest vastu võetakse. Kuna rehvitootjate kogumispunktides ei kontrollita üleandjaid, siis on kogumispunktid piiranud vastuvõetavate rehvide kogust, kuna see on tootjatele koormav. Rehvide kogumise piiramise eesmärk on mitte tasuta vastu võtta vanarehve romusõidukite töötlemisega tegelevatelt lammutustöökodadelt ja kasutatud rehvidega kauplemiselt, kes toovad näiteks Soomest või Rootsist sisse koorma rehve, mille Eestis kohapeal sorteerivad ning proovivad kasutuseks kõlbmatud rehvid tuua vanarehvide kogumispunkti tasu maksmata.

Praktikas on järelevalvel ja tootjatel tekkinud küsimusi ka tootja termini kohta, et kas rehvi tootja on ka romusõidukite töötlemisega tegelev lammutustöökoda, kes müüb romusõidukitelt pärit rehve tarbijatele. Eestis turule lastud rehvide hulka kuuluvad ka romusõidukite alt protekteeritud või korduskasutusse suunatud rehvid. Romusõidukite ja kasutuselt kõrvaldatud rehvide maaletoojad, kes tegelevad protekteerimise või korduskasutusse suunamisega ning kes müüvad need rehvid tootena edasi, on kohustatud täitma tootjavastutuse nõudeid. Imporditud rehvide eest, mis on kasutuselt kõrvaldatud ja mida tootena edasi suunata ei saa, tuleb tasuda rehvi jäätmete käitlejale.

Mootorsõiduki tootja puhul võib praktikas realiseeruda variant, kus mootorsõidukist tekkivad jäätmed, sh rehvid, kogutakse pärast mootorsõiduki eluea lõppu. See tähendab muu hulgas, et mootorsõiduki tootja kannab autoromu all olevate rehvide kogumise ja taaskasutamise kulu (st mootorsõiduki viimased rehvid). Mootorsõiduki eluiga on aga üldjuhul ca 15 aastat. Samas on rehvide eluiga paar aastat, mistõttu on võimalik, et turule lastud mootorsõiduki alt tulevad esimesed rehvid koguvad ja taaskasutavad küll rehvitootjad, kuid autoromu alt tulevad viimased rehvid (mille on aga tootnud rehvitootja) koguvad ja taaskasutavad mootorsõiduki tootjad. Selline olukord on tekitanud rehvide tootjate ühendusel küsimuse, et kas ja kui palju kulusid kannavad mootorsõidukite tootjad ning kas mõni romusõidukite käitleja toob rehvide tootjate kogumispunktidesse romusõidukite rehve. Kuna romusõidukite käitlejad näitavad oma

jäätmearuannetes vanarehvide üleandmist ning rehvi tootjate kogumispunktid ei oma ülevaadet vanarehvide tootjatest, siis ei ole võimalik hinnata kas ja kui palju romusõidukite alt pärit vanarehve viiakse rehvi tootjate kogumispunktidesse. Ühtse tootjavastutuse süsteemi loomine võimaldab viia kõik rehvid ühte kogumiskohta ning lahendada rehvide käitlust tõhusamalt.

Lisaks termini „rehvi tootja“ määratluse laiendamiseks täpsustatakse ka tootja terminit. Tootja terminile lisatakse klausel, et rehvi tootja on isik, kes laseb rehve turule mis tahes müügiviisil. Kehtiva Jääts-i sõnastus – tootja toob tooted Eestisse sisse – on tekitanud nii tootjate kui ka järelevalve poolel küsimusi, sest Eestisse sissevedu või toodete valmistamine ei tähenda iga kord automaatselt ka nende toodete Eestis turule laskmist. Toode tehakse turul kättesaadavaks, kui see tarnitakse kaubandustegevuse käigus tasu eest või tasuta liidu turule kas turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks. Seejuures ei ole oluline, millist müügiviisi tootja toote turule laskmisel kasutas, st arvesse läheb ka müük sidevahendi, näiteks interneti kaudu (internetipoed). Rõhk on asjaolul, et tootja peab need tooted turule laskma, et rakenduks tootjavastutus ja ettevõtja loetaks probleemtoodete tootjaks Jääts-i tähenduses. Tootjavastutuse nõudeid kohaldatakse probleemtoodete ja probleemtoodete tootjate suhtes müügiviisist olenemata, st kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused on samasugused tootjatega, kes kasutavad kauba turule laskmiseks müügikohta. Edaspidi on kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused selgemad, et vältida olukorda, kus kõnealused muud turustuskanalid peavad kandma tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mis müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel.

Edaspidi on rehvi tootja füüsiline või juriidiline isik, kelle tegevuskoht on Eestis ja sõltumata müügiviisist, müük sidevahendi abil kaasa arvatud, laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule rehve, sealhulgas liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega; füüsiline või juriidiline isik, kes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 7 määratletud sidevahendi abil sõlmitud lepinguga laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule rehve, sealhulgas liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega; füüsiline või juriidiline isik, kes müüb sidevahendi abil otse Eesti kodumajapidamistele või muudele kasutajatele rehve, sealhulgas liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega, kuid tema tegevuskoht on teises Euroopa Liidu liikmesriigis või väljaspool Euroopa Liitu.

Jääts-i § 23 lõige 1⁶

Jääts-i § 23 lõike 1⁶ sõnastust muudetakse ja täpsustatakse. Tootja terminile lisatakse klausel, et põllumajandusplasti tootja on isik, kes laseb põllumajandusplasti turule mis tahes müügiviisil. Kehtiva Jääts-i sõnastus – tootja toob tooted Eestisse sisse – on tekitanud nii tootjate kui ka järelevalve poolel küsimusi, sest Eestisse sissevedu või toodete valmistamine ei tähenda iga kord automaatselt ka nende toodete Eestis turule laskmist. Toode tehakse turul kättesaadavaks, kui see tarnitakse kaubandustegevuse käigus tasu eest või tasuta liidu turule kas turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks. Seejuures ei ole oluline, millist müügiviisi tootja toote turule laskmisel kasutas, st arvesse läheb ka müük sidevahendi, näiteks interneti kaudu (internetipoed). Rõhk on asjaolul, et tootja peab need tooted turule laskma, et rakenduks tootjavastutus ja ettevõtja loetaks probleemtoodete tootjaks Jääts-i tähenduses. Tootjavastutuse nõudeid kohaldatakse probleemtoodete ja probleemtoodete tootjate suhtes müügiviisist

olenemata, st kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused on samasugused tootjatega, kes kasutavad kauba turule laskmiseks müügikohta. Edaspidi on kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused selgemad, et vältida olukorda, kus kõnealused muud turustuskanalid peavad kandma tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mis müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel.

Edaspidi on põllumajandusplasti tootja selle seaduse tähenduses füüsiline või juriidiline isik, kelle tegevuskoht on Eestis ja kes sõltumata müügiviisist, müük sidevahendi abil kaasa arvatud, laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule põllumajandusplasti; füüsiline või juriidiline isik, kes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 7 määratletud sidevahendi abil sõlmitud lepinguga laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule põllumajandusplasti; füüsiline või juriidiline isik, kes müüb sidevahendi abil otse Eesti kodumajapidamistele või muudele kasutajatele põllumajandusplasti, kuid tema tegevuskoht on teises Euroopa Liidu liikmesriigis või väljaspool Euroopa Liitu.“.

JäätS-i § 23 lõige 1⁷

JäätS-i § 23 lõike 1⁷ sõnastust muudetakse ja viiakse kooskõlla romusõidukite direktiiviga. Romusõidukite direktiivi kohaselt on mootorsõiduk direktiivi 70/156/EMÜ IIA lisas määratletud M1-või N1-kategooria mis tahes sõiduk ning direktiivi 92/61/EMÜ määratluse kohased kolmerattalised mootorsõidukid, välja arvatud kolmerattalised mootorrattad, ehk L2e kategooria sõidukid. Mootorsõiduki tootjavastutust rakendatakse ka mootorsõidukite osadele. Kehtivas jäätmeseaduses ei ole aga täpsustatud, millistele mootorsõidukite osadele kohaldub mootorsõidukite tootjavastutus. Edaspidi on mootorsõiduki osade tootja isik, kes suunab Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osasid.

Lisaks kooskõlla viimisega täpsustatakse tootja terminit. Tootja terminile lisatakse klausel, et mootorsõidukite osade tootja on isik, kes laseb mootorsõidukite osasid turule mis tahes müügiviisil. Kehtiva JäätS-i sõnastus – tootja toob tooted Eestisse sisse – on tekitanud nii tootjate kui ka järelevalve poolel küsimusi, sest Eestisse sissevedu või toodete valmistamine ei tähenda iga kord automaatselt ka nende toodete Eestis turule laskmist. Toode tehakse turul kättesaadavaks, kui see tarnitakse kaubandustegevuse käigus tasu eest või tasuta liidu turule kas turustamiseks, tarbimiseks või kasutamiseks. Seejuures ei ole oluline, millist müügiviisi tootja toote turule laskmisel kasutas, st arvesse läheb ka müük sidevahendi, näiteks interneti kaudu (internetipoed). Rõhk on asjaolul, et tootja peab need tooted turule laskma, et rakendus tootjavastutus ja ettevõtja loetakse probleemtoodete tootjaks JäätS-i tähenduses. Tootjavastutuse nõudeid kohaldatakse probleemtoodete ja probleemtoodete tootjate suhtes müügiviisist olenemata, st kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused on samasugused tootjatega, kes kasutavad kauba turule laskmiseks müügikohta. Edaspidi on kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused selgemad, et vältida olukorda, kus kõnealused muud turustuskanalid peavad kandma tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mis müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel.

Edaspidi on mootorsõiduki osa tootja füüsiline või juriidiline isik, kelle tegevuskoht on Eestis ja kes sõltumata müügiviisist, müük sidevahendi abil kaasa arvatud, laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osasid; füüsiline või juriidiline isik, kes Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 7 määratletud sidevahendi abil sõlmitud lepinguga laseb majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osasid; füüsiline või juriidiline isik, kes müüb sidevahendi abil otse Eesti kodumajapidamistele või muudele kasutajatele M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osasid, kuid tema tegevuskoht on teises Euroopa Liidu liikmesriigis või väljaspool Euroopa Liitu.

JäätS-i § 23 lõige 1⁹

JäätS-i § 23 lõike 1⁹ sõnastust muudetakse. Asendatakse termin kaubandustegevus terminiga majandus- ja kutsetegevus, kuivõrd kaubandustegevuse seadus on 2021. aasta 1. maist kehtetu, Nimetatud valdkond on osa majandustegevusest, millele kohalduvad majandustegevuse üldnormid (MSÜS), korrakaitse seadus (KorS), võlaõigusseadus (VÕS) ning erinormid konkreetset valdkonda reguleerivates seadustes. Lõikele lisatakse tekstiosa teistele isikutele. Toote turule laskmine eeldab kahe või enama juriidilise või füüsilise isiku vahelist pakkumist või kokkulepet (kirjalikku või suulist) asjaomase tootega seotud omandi, valduse või muu omandiõiguse üleandmiseks pärast tootmise lõppu. Toote üleandmine võib toimuda müügi, laenamise, üürimise, rentimise või kinkimise korral. Turul kättesaadavaks tehtavad tooted peavad vastama Eesti õigusaktidele, sh JäätS-i nõuetele, ehk probleemtooted saab teha kättesaadavaks ainult siis, kui need vastavad JäätS-i nõuetele (ning muudele asjakohastele õigusaktidele ja tehnilistele nõuetele). Oluline on tagada, et tootjad ja turustajad järgiksid kehtestatud nõudeid, mida tuleb täita probleemtoodete turule laskmisel. Tootjatel peavad olema võrdsed tingimused.

JäätS-i § 23 lõige 5

JäätS-i § 23 lõikest 5 jäetakse välja viimane lause „Turustaja võib olla samal ajal ka tootja käesoleva paragrahvi lõigete 1¹–1⁷ tähenduses“. Kuna kõik tootja terminid on edaspidi selged ja täpsemad, siis ei ole vaja täpsustada enam, et turustaja võib olla samal ajal ka tootja.

JäätS-i § 25 lõike 3 punkt 3

Romusõidukite direktiiv 2000/53/EÜ kohaldub M1, N1 ja L2e kategooria sõidukitele. Õigusselguse huvides täpsustatakse, et tootjavastutuse alla kuuluvad mootorsõidukid, mis on M1, N1 ja L2e kategooria sõidukid ja mootorsõidukite osade alla kuuluvad M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osad. Rehvi tootja termini laiendamisega ei kuulu mootorsõidukite ja mootorsõidukite osade hulka enam rehvid. Mootorsõiduki osade hulka kuuluvad uued, korduskasutusse suunatud ja korduskasutuseks ettevalmistatud M1, N1 ja L2e kategooria sõidukite osad.

JäätS-i § 25 lõike 3 punkt 5

Sätet täiendatakse ning lisatakse, et rehvi on liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagise, punktis 36 määratletud maastikusõiduki, punktis 40 määratletud mootorsõiduki, punktis 58 määratletud pukseeritava seadme rehvi ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldise rehvi. Rehvi mõiste täiendamine on oluline ühtse rehvide tootjavastutussüsteemi loomiseks. Rehvide alla kuuluvad ka romusõidukite alt pärit ja kasutuselt kõrvaldatud rehvid, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud.

JäätS-i § 25² lõike 1 punkt 2

JäätS-i § 25² lõike 1 punkt 2 tunnistatakse kehtetuks. Lõikega 1 võeti üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta (ELT L 155, 12.06.2019, lk 1–19; edaspidi ka direktiiv) artikli 8 lõiked 1–3. Kuna direktiiv ei kohusta niisutatud pühkepaberi tootjat ja õhupalli tootjat kandma avalikesse kogumissüsteemidesse ära visatud asjaomasest tootest tekkinud jäätmete kogumise, sealhulgas taristu ja selle käitamise ning nende jäätmete selle edasise veo ja käitlemise kulusid, tuleb punkt 2 tunnistada kehtetuks. Paragrahv viiakse täielikku kooskõlla direktiivi artikli 8 lõigetega 1–3 JäätS-i § 25² lõike 2 muutmisega (vt järgmist selgitust).

JäätS-i § 25² lõige 2

JäätS-i § 25² lõige 2 sõnastust muudetakse. Kehtiva § 25² lõike 1 punkt 2 lisatakse lõikesse 2. Kehtiva § 25² lõike 1 punkt 2 kohustas filtriga tubakatoote ja koos tubakatootega kasutamiseks

turustatava filtri tootjaid kandma avalikesse kogumissüsteemidesse ära visatud asjaomastest toodetest tekkinud jäätmete kogumise, sh taristu ja selle käitamise ning nende jäätmete edasise veo ja käitlemise kulud. Kehtiva § 25² lõige 2 kohustab filtriga tubakatoodete ja koos tubakatoodetega kasutamiseks turustatava filtri tootjat kandma kulud, mis on seotud nende toodete tarbimisel tekkivate jäätmete kogumise taristu rajamisega kohtades, kus prügistamise tõenäosus on suur. taristu rajamise kulud. Muudetud sõnastuse kohaselt peab filtriga tubakatoote ja koos tubakatootelega kasutamiseks turustatava filtri tootja peab kandma lisaks veel asjaomastesse avalikesse kogumissüsteemidesse ära visatud toodete kogumise, sealhulgas taristu ja selle käitamise ning nende jäätmete edasise veo ja käitlemise kulud. Nende kulude hulka võib kuuluda taristu rajamine spetsiaalselt nimetatud toodete tarbimisel tekkivate jäätmete kogumiseks, näiteks sobilikud jäätmemahutid kohtades, kus prügistamise tõenäosus on suurem.

JäätS-i § 26 lõige 1⁷

Kuna *mootorsõiduki tootja, rehvi tootja, põllumajandusplasti tootja ja mootorsõiduki osa tootja* mõistes selgelt välja, et turule laskmine hõlmab ka sidevahendi abil kauba kättesaadavaks tegemist, siis täpsustatakse täiendatakse volitatud esindaja sätet ning täpsustatakse, et volitatud esindaja määratakse kirjaliku volitusega. Edaspidi tuleb mootorsõiduki, mootorsõiduki osa, rehvi ja põllumajandusplasti tootjal, kes laseb majandus- või kutsetegevuse korras oma tooteid teise Euroopa Liidu liikmesriigi turule, kus tal puudub asukoht, määrata selles liikmesriigis elu- või asukohta omava füüsilisest või juriidilisest isikust volitatud esindaja, kes täidab tema eest tootjale pandud kohustusi. Volitatud esindaja võimaldab siseturu tõrgeteta toimimist ning vähendab halduskoormust. Volitatud esindaja vastutab tootja kohustuste täitmise eest. Volitatud esindaja määramine võimaldab lihtsamini tootja registreerimist ning aruande esitamist

JäätS-i § 26 lõige 4³

See säte tunnistatakse kehtetuks, kuna kõik rehvid, sh mootorsõidukitega turule toodavad rehvid, kuuluvad edaspidi tootjavastutuse alla ning eraldi arvestust ei ole mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide üle vaja pidada.

JäätS-i § 26⁴

Sätet muudetakse, selle kehtiv tekst muudetakse ja loetakse lõikeks 1 ning paragrahvi lisatakse lõiked 2, 3, 4 ja 5. Normi eesmärk on sätestada, kuidas toimub probleemtoodete kogumisel, taaskasutamisel või kõrvaldamisel tekkinud kulude jagamine tootjate või tootjate ühenduste vahel, ning paragrahv annab õiguse hüvitise saamiseks teiselt tootjalt või tootjate ühenduselt. Eri huvigrupid (tootjad/ tootjate ühendused, jäätmekäitlejad jt) tõlgendavad tootjavastutust oma huvidest lähtuvalt eri viisil, seetõttu peab kulude jagamine toimuma tootjate või tootjate ühenduste vahel sõlmitud lepingu alusel, kus on kokku lepitud läbipaistev ja kõigile arusaadav arvutusmeetod.

JäätS-i § 26⁴ lõige 1

JäätS-i § 26⁴ lõikes 1 sätestatakse, et kollektiivse vastutuse kohaselt on igal probleemtoote tootjal ja tootjate ühendusel, kes on kogunud ja nõuetekohaselt ringlusse võtnud või taaskasutanud probleemtoodetest tekkinud jäätmeid rohkem kogusest, mis on võrdeline tema turuosaga seda liiki probleemtoote turul, on õigus nõuda teiselt tootjalt või tootjate ühenduselt, kes on probleemtoodetest tekkinud jäätmeid kogunud ja nõuetekohaselt ringlusse võtnud või taaskasutanud vähem kogusest, mis on võrdeline tema turuosaga seda liiki probleemtoote turul, kogumise, ringlussevõtu või taaskasutamise ning kõrvaldamise kulude hüvitamist ulatuses, mis tagab jäätmekäitluskulude jagamist võrdeliselt tootja või tootjate ühenduse turuosaga seda liiki probleemtoodete turul. Nõuetekohane ringlussevõtt või taaskasutamine tähendab, et jäätmekäitleja, kes on tootja või tootjate ühenduse eest jäätmed kogunud, sortinud ja teinud

muid ettevalmistusi jäätmete ringlussevõtuks või taaskasutamiseks ning jäätmed ringlusse võtab või taaskasutab, kasutab parimat võimalikku tehnikat, tema käitluskoht vastab vähemalt JäätS-iga sätestatud nõuetele ning ta suudab täita ringlussevõtu ja taaskasutamise sihtarve. Kui taaskasutamise või ringlussevõtu sihtarvud ei ole saavutatud, ei ole teisel tootjal kohustust tasuda kulutusi, mida on teinud see tootja, kes on kogunud ja ringlusse võtnud või taaskasutanud jäätmeid rohkem kogusest, mis on võrdeline tema turuosaga. Kui tootja või tootjate ühendused on enam kogunud jäätmed nõuetekohaselt ringlusse võtnud või taaskasutanud, on tal õigus nõuda teiselt tootjalt või tootjate ühenduselt ka enam kogutud jäätmete ringlussevõtu või taaskasutamise kulude hüvitamist.

JäätS-i § 25¹ lõike 6 kohaselt on rehvidest, kantavatest patareidest ja akudest ning kodumajapidamistes kasutatavatest elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamiseks tootjad kohustatud sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega. Seega kehtib kollektiivne vastutus rehvidele, kantavatele patareidele ja akudele, kodumajapidamistes kasutatavatele elektri- ja elektroonikaseadmetele.

JäätS-i § 26⁴ lõige 2

JäätS-i § 26⁴ lõikes 2 sätestatakse, et turuosade ja jäätmekoguste arvutamine toimub probleemtooteregistri andmete alusel. Probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise kulude hüvitamise nõude esitamisel peavad tootjad ja tootjate ühendused tuginema probleemtooteregistri andmete alusel registri volitatud töötleja välja arvatud andmetele tootjate turuosade kohta vastava alaliigi probleemtoodete turul ning kogutud ja taaskasutatud jäätmete massi kohta. Probleemtooteregistrisse esitatakse andmed turule lastud probleemtoote massi, kogutud probleemtootejäätmete massi, taaskasutatud probleemtootejäätmete massi kohta. Probleemtooteregistri volitatud töötleja saab kasutada tootjate ja tootjate ühenduste turuosade ja jäätmekoguste arvutamiseks registrisse esitatud andmeid. JäätS-i § 26¹ lõike 1¹ kohustab tootjaid esitama andmeid probleemtooteregistrisse. JäätS-i § 26¹ lõike 2 alusel kehtestatud määruse „Probleemtooteregistri põhimäärus¹“ § 7 sätestab probleemtoodete ja probleemtoodetest tekkinud jäätmete andmete esitamise tootjatele ja tootjate ühendustele.

JäätS-i § 26⁴ lõige 3

JäätS-i § 26⁴ lõikes 3 sätestatakse, et kui tootja või tootjate ühendus soovib, tuleb talle tema turule lastud toodetest tekkinud jäätmed füüsiliselt üle anda. Need jäätmed on võimalik identifitseerida nende tunnuste (näiteks kaubamärk) järgi, mis ta on probleemtooteregistrisse esitanud. Tootjad ja tootjate ühendused võivad ringlussevõtu- või taaskasutamiskulude hüvitamise asemel kokku leppida ka kogutud jäätmete üksteisele üleandmises enne jäätmete saatmist ringlussevõtuks või taaskasutamiseks.

JäätS-i § 26⁴ lõige 4

JäätS-i § 26⁴ lõikes 4 sätestatakse, et probleemtoote tootjate ja tootjate ühenduste probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise, taaskasutamise või kõrvaldamise kulud ei tohi ületada kulusid, mis on vajalikud JäätS-i §-s 25¹ nõutud tegevuste kulutõhusaks tegemiseks. Kulude jagamise ja hüvitamise kord määratakse kindlaks läbipaistvalt tootjate ja asjaomaste kolmandate isikute vahel. Rehvidest, kantavatest patareidest ja akudest ning kodumajapidamistes kasutatavatest elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise või kõrvaldamise korraldamiseks on eespool nimetatud probleemtoote tootjad kohustatud sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega. Tootjate ühendustel ja probleemtoodete tootjatel, kellel kohustuste andmise kohustust tootjate ühendustele ei ole, peab olema jäätmekäitluskava ning lepingud jäätmekäitlejatega. Lepingutes on sätestatud jäätmekäitluse teenuste hinnad, mistõttu kulude hüvitamine peab toimuma tootjate või tootjate ühenduste vahel.

JäätS-i § 26⁴ lõige 5

JäätS-i § 26⁴ lõikes 5 sätestatakse, et kulude hüvitamisel tuleb lähtuda võlaõigusseaduses sätestatust. Kuna probleemtoodetest tekkinud jäätmeid on osaliselt võimalik korduskasutuseks ette valmistada ning materjalina taaskasutusse võtta, siis on oluline kulude hüvitamise arvutamisel võtta arvesse probleemtoodete korduskasutamisest ja teiseste toorainete müügist saadavat tulu.

JäätS-i § 26⁸ esitatakse uuesti

Kuna §-s 26⁸ tuleb teha arvukalt muudatusi, siis võetakse need muudatused kokku ühe muudatusena, sest vastasel juhul muutuksid iga üksiku lõike muutmise, üksiku punkti kehtetuks tunnistamise, viite asendamise ja uue lõike lisamise vormelid raskesti jälgitavaks.

Lõikega 1 esitatakse uuesti lõige 1 ning lisatakse, et ka tootjate ühendusel on kohustus anda probleemtoodete kasutajale teavet probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagastamiskohtadest. Tootjate ühendused juba jagavad kasutajatele teavet probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagastamiskohtadest oma veebilehel. Lisaks täpsustatakse lõikes 1 teabekampania korraldamise eesmärki. Kehtiv nõue näeb ette, et tootjal on kohustus korraldada teabekampaniaid kasutajate keskkonnateadlikkuse tõstmiseks. Uues sõnastuses täpsustatakse, et teabekampaniaid tuleb korraldada selleks, et suurendada kasutajate keskkonnateadlikkust ning motiveerida kasutajaid vastutustundlikult käituma, tehes neile kättesaadavaks probleemtoodete kasutamisel tekkivate jäätmete tagastamise ja käitlemise võimalused ning selgitades jäätmete sobimatu kõrvaldamise mõju keskkonnale. Tarbijate teavitamine võimaldab vähendada jäätmete teket ja tagada jäätmete käitlemine viisil, mis ei sea ohtu inimese tervist ega kahjusta keskkonda.

Lõikega 2 esitatakse uuesti kehtiv lõige 2.

Lõikega 3 esitatakse uuesti kehtiv lõige 3. Teadlikkuse kasvatamine on seotud pikaajaliste eesmärkidega, mistõttu peab teavitamine olema süsteemne ja järjepidev protsess. Kommunikatsiooni planeerimisel tuleb silmas pidada konkreetse toote ostmise sagedust. Iga päev ostetava toote kommunikatsioon peab olema pidev ja harvemini ostetava toote kampaniaid võib planeerida näiteks paar korda aastas.

Lõikega 4 esitatakse uuesti kehtiv lõige 4.

Lõikega 5 esitatakse uuesti lõige 5 ning lisatakse, et kui tootjad ja tootjate ühendused korraldavad ühiseid teabekampaniaid, kannavad nad kulud proportsionaalselt oma turuosaga. Kuna kulud kaetakse proportsionaalselt, siis suuremaid kulusid kannavad need tootjad, kes suunavad suuremaid koguseid turule ja kelle turuosa on suurem.

Lõikega 6 esitatakse uuesti lõige 6 ning täiendatakse sõnastust. pidada aruandlust eelmisel kalendriaastal korraldatud teabekampaniate kohta. Lõikes 6 täiendatakse ka esitatava aruande sisu. Edaspidi peab esitatav aruanne sisaldama lisaks teabekampaniate kulude andmetele ka tehtudtegevusi ning korraldamise aega.

Lõikes 7 esitatakse uuesti kehtiv lõige 7.

Lõikes 8 esitatakse uuesti kehtiv lõige 8.

Lõikes 9 esitatakse uuesti kehtiv lõige 9 ning ajakohastatakse lõiget eelnõukohaste muudatuste järgi. Lõike 9 punktis 3 esitatakse uuesti kehtiva lõike 9 punkt 3 ning viiakse see kooskõlla

kehtiva seadusega, § 26 lõige 1 asendatakse § 25¹ lõikega 1. Kehtiva lõike 9 punkt 5 jäetakse loetelust välja, kuna rehvi tootja mõiste laiendamise liiguvad rehvi tootjad rehvi tootjavastutuse alla, mistõttu ei ole teabekampaania korraldamisest vabastatud need rehvi tootjad, kes lasevad turule rehve üksnes koos mootorsõidukite või maastikusõidukitega. Lõike 9 punktina 5 esitatakse kehtiva lõike 9 punkt 6, kuna senine punkt 5 muutub kehtetuks.

Lõikes 10 esitatakse uuesti kehtiv lõige 10.

Paragrahvi täiendatakse lõikega 11.. Ühekordselt kasutatavate plasttoodete ja plasti sisaldavate kalapüügivahendite tootjatelt ei nõuta teadlikkuse suurendamise meetmena üleriigilise teabekampaania korraldamist, kuna teave ei tohi olla mingil juhul selline, mis innustaks tarbijat kasutama ühekordselt kasutatavaid plasttooteid. Ühekordselt kasutatavate plasttoodete teabekampaania teavitustegevused tuleb suunata tootegrupi tarbijaskonnale ja avalikkusele. Ühekordselt kasutatavate plasttoodete ja plasti sisaldavate kalapüügivahendite puhul nähakse ette, et teabekampaania tuleb suunata tootegrupi konkreetsele tarbijaskonnale. Lõike 11 punktis 1 sätestatakse, et plasti sisaldava kalapüügivahendi tootjal ei pea korraldama teadlikkuse suurendamise meetmena üleriigilist teabekampaaniat. Teabekampaania peab jõudma kalapüügivahendite tarbijaskonda, mistõttu tuleks kasutajaid teavitada kalapüügiga seotuid meediakanalites, sh ajakirjad ning veebilehed, nt kalale.ee, kalafoorum.ee jms. Kalapüügivahendite tarbijaskonnale peaks teavitustegevusi tegema avalikel üritustel, näiteks merepäevadel või kalapüügivõistlustel. Lõike 11 punktis 2 sätestatakse, et niisutatud pühkepaberi tootja ei pea korraldama teadlikkuse suurendamise meetmena üleriigilist teabekampaaniat. Teavitus peab jõudma niisutatud pühkepaberi tarbijaskonnale. Lõike 11 punktis 3 sätestatakse, et õhupallide tootja ei pea korraldama teadlikkuse suurendamise meetmena üleriigilist teabekampaaniat. Teavitus peab jõudma õhupallide tarbijaskonnale tootereklaami ja erinevate meediakanalite kaudu. Lõike 11 punktis 4 sätestatakse, et filtriga tubakatoote ja koos tubakatootega kasutamiseks turustatava filtri tootja ei pea korraldama teadlikkuse suurendamise meetmena üleriigilist teabekampaaniat. Tubakatoodete ja tubakatoodetega seonduvate toodete reklaam on keelatud (reklaamiseaduse § 17 lg 1). Kuna lõppkasutajate otsustel on otsene mõju keskkonnale ja kanalisatsioonivõrgule, siis peaks teavituse edastamine arvestama, et teave jõuab sihtgrupini veebi ja sotsiaalmeedia vahendusel ning eakama sihtgrupini otsesuhtlusega.

JäätS-i § 26⁹ lõige 1

Säte viiakse kooskõlla paragrahvi pealkirjaga ja lõike 1 sõnastust muudetakse. Edaspidi kehtib probleemtoodete kokkuostmise piirang kõigi probleemtoodete, mitte ainult ohtlikke aineid sisaldavate probleemtoodete või nendest toodetest eraldatud osade korral. Probleemtoodete kokkuostmise muudatuste kehtestamine ei muuda jäätmeseaduses kehtivat põhimõtet. Probleemtooted (elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud, romusõidukid), mida müüakse juba sisaldavad ohtlikke osi. Põllumajandusplast ja vanarehvid ei sisalda kriitilisi tooraineid (kuld, hõbe, liitium, vask jne), mistõttu ringluse võetud materjal ei ole positiivse väärtusega ning seetõttu nende jäätmete üleandmise eest tuleb maksta käitlustasu. Probleemtoodete, mis sisaldavad kriitilisi tooraineid ja metalli (elektri- ja elektroonikaseadmed, romusõidukid), korral toimub tasaarvestamine käitluskuludega.

Kokkuostmise piirang mõjutab pigem ettevõtteid, kes illegaalsetelt lammutajatelt ostavad probleemtooteid. Järelevalve tulemusel on selgunud, et osad jäätmekäitlejad ostavad eraisikutelt illegaalse jäätmekäitluse tulemusel tekkinud kriitilisi tooraine sisaldusega probleemtooteid ja probleemtoodete osasid. Vastuvõetud probleemtooted ja probleemtoodete osad märgitakse jäätmearuandes metallijäätmete koodi alla, mille tõttu kaovad probleemtoodete jäätmete kogused ning tootjatelt ja riigilt ei ole võimalik saavutada kehtestatud sihtarvude täitmist. Kokkuostmise piirang võimaldab korrektsemat aruandlust ning vähendab illegaalset probleemtoodete kokkuostu ning mittenõuetekohast lammutamist.

Probleemtoodetele on kehtestatud kogumise ja ringlussevõtu sihtarvud, mistõttu on oluline, et kõik probleemtooted ja probleemtoodetest eraldatud osad kogub kokku probleemtooteregistris registreeritud tootja või tootjate ühendus või keskkonnaluba omav ettevõtja, kellel on leping tootja või tootjate ühendusega või kelle õiguspärase tegevuse tulemusena on jäätmed tekkinud.

Laiendatud tootjavastutuse põhimõtte kohaselt vastutab tootja turule suunatud probleemtoodete jäätmekäitluskohustuste täitmise eest. See vastutus hõlmab eelkõige kohustust rahastada ja korraldada tootja poolt turule suunatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete liigiti kogumist ja töötlemist ning selle aruandlust. Laiendatud tootjavastutuse süsteemid peavad tagama kasutuselt kõrvaldatud probleemtoodete efektiivsema kogumise ning nõuetekohase töötamise kooskõlas jäätmeid käsitlevate ELi õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega. Selleks, et tagada tõhusam probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumine ja käitus, on kehtestatud rehvide, kantavate patareide ja akude ning kodumajapidamistes kasutatavate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjatele kohustus sõlmida kirjalik leping tootjate ühendusega.

Jäätmearuannete järelevalve tulemusel on selgunud, et jäätmekäitlejad on võtnud eraisikutelt vastu suurtes kogustes probleemtoodetest tekkinud jäätmeid. Sellistest jäätmearuannetest võib järeldada, et eraisikute puhul on tegemist illegaalsete lammutajatega. Ebaseaduslikud lammutajad võtavad probleemtoodete jäätmetest välja vaid väärtusliku metalli ning viivad selle vastavasse kokkuostu ja ülejäänu segatakse kokku teiste jäätmeliikidega või viiakse mittekomplektsetena tootjate ühenduste kogumiskohtadesse. Mittekomplektsed probleemtooted aga ei kaalu sama palju kui komplektsed probleemtoodete jäätmed, mistõttu kogutavate probleemtoodete jäätmete kaal on väiksem ning seetõttu ei ole võimalik saavutada probleemtoodete kogumise, taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarve. Elektroonikaromude kogumise sihtarvu on 65%. Keskkonnaagentuuri arvutuste kohaselt oli elektroonikaromude kogumise määr 2021. aastal 53,78%. Üks tootjate ühendus suutis 2021. aastal saavutada kogumise sihtarvuks 30,3% ning teine tootjate ühendus suutis saavutada kogumise sihtarvuks 37,8%. Keskkonnaagentuuri arvutuste kohaselt oli kantavate patareide ja akude kogumise määr 2021. aastal 44,78%. Üks tootjate ühendus suutis 2021. aastal saavutada kogumise sihtarvuks 23,1% ning teine tootjate ühendus suutis saavutada kogumise sihtarvuks 26,7%. Kokkuostmise piirang võimaldab kontrollitavat aruandlust ning vähendab illegaalset probleemtoodete kokkuostu ning mittenõuetekohast lammutamist.

Kui probleemtooteid lammutavad ebapädevad isikud, on see oht keskkonnale ja inimese tervisele. Seetõttu on oluline, et edaspidi on probleemtoodete või nendest toodetest eraldatud osade kokkuostmine jäätmetena lubatud üksnes probleemtooteregistris registreeritud tootjalt või tootjate ühenduselt või keskkonnakaitseluba omavalt ettevõtjalt, kel on leping tootjaga või tootjate ühendusega või keskkonnakaitseluba omavalt ettevõtjalt, kelle õiguspärase tegevuse tulemusena on jäätmed tekkinud. Muudatus võimaldab vähendada illegaalsete lammutajate tegevust ning tootjatel täita paremini kogumise ja ringlussevõtu sihtarve.

JäätS-i § 34¹ lõige 1

Kehtiva JäätS-i § 34¹ lõige 1 sätestab, et tasu, mida prügila käitaja võtab mis tahes jäätmete prügilasse ladestamise eest, peab katma prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise kulud ning niivõrd, kui see on võimalik, JäätS-i § 91 punktis 5 nimetatud finantstagatise või kindlustuse kulud ja prügila järelhoolduse hinnangulised kulud perioodiks, mille pikkus on vähemalt 30 aastat. JäätS-i § 91 lõike 1 punkt 5 viitab prügila töö korraldamisel õnnetuste vältimiseks ja nende kahjulike tagajärgede piiramiseks rakendatavate meetmete kirjeldusele. Kohustus esitada prügila käitamiseks jäätmeloa taotlemisel rahalise tagatise või kindlustuse olemasolu tõendav dokument on sätestatud JäätS-i § 91 lõike 1 punktis 4. Eelnõukohase seadusega parandatakse JäätS-i § 34¹ lõikes 1 ebatäpsus, asendades viite JäätS-i § 91 punktile 5 viitega JäätS-i § 91 lõike 1 punktile 4.

JäätS-i § 65 lõige 2

Säte viiakse kooskõlla kehtiva seadusega. Hetkel kehtiva § 65 lõikes 2 on viidatud JäätS-i § 26 lõikele 1, mis tunnistati kehtetuks 05.05.2021 seoses § 25¹ kehtestamisega. Sättes asendatakse tekstiosa „välja arvatud käesoleva seaduse § 26 lõikes 1 nimetatud juhul“ tekstiosaga „välja arvatud käesoleva seaduse § 25¹ lõikes 1 nimetatud juhul“.

JäätS-i § 71 lõige 2

JäätS-i § 71 lõike 2 kohaselt tuleb tiheasustusalt olmejäätmeid ära vedama sagedusega vähemalt üks kord nelja nädala jooksul. Erandina võib vedu toimuda harvemini (kuid mitte harvemini kui üks kord 12 nädala jooksul) vaid juhul, kui kinnistul, kus jäätmed tekivad, on tagatud biojäätmete nõuetekohane kompostimine. Kompostimisnõuded kehtestab ja nende täitmist kontrollib kohalik omavalitsus. Seega peab jäätmevaldaja harvema jäätmeveo saamiseks taotlema seda võimalust omavalitsuselt. Senise sätte sõnastuse kohaselt võis kohalik omavalitsus lubada jäätmevaldajale harvemat olmejäätmete vedu vaid juhul, kui tiheasustuslal asuval kinnistul oli tagatud biojäätmete tekkekohas kompostimine. Muudatusega luuakse kohalikule omavalitsusele võimalus lubada tiheasustuslal asuval kinnistul segaolmejäätmete harvemat vedu ka siis, kui biojäätmed kogutakse kinnistul eraldi mahutisse ja veetakse kinnistult regulaarselt, vähemalt üks kord nelja nädala jooksul ära. Nii biojäätmete regulaarse äraveo kui ka nende tekkekohas nõuetekohase kompostimise korral kogutakse biojäätmed teistest olmejäätmetest eraldi. Seega ei ole karta segaolmejäätmete harvemast veost tulenevat ohtu inimese tervisele või keskkonnale. Jäätmevaldajal on võimalik vältida peaaegu tühja segaolmejäätmete konteineri tühjendamise eest tasumist või tühisõite, kui jäätmete liigiti kogumise ja segaolmejäätmete vähesuse tõttu pole segaolmejäätmete mahutit veopäevaks välja pandud. Seega suurendab eelnõukohane muudatus jäätmevaldajate motivatsiooni biojäätmeid liigiti koguda.

JäätS-i § 98³ lõige 1

Kehtiv JäätS ei nimeta otseselt võimalust kasutada tagatise liigina deposiiti, milleks on selleks määratud kontole makstud tagatissumma, vaid tagatisena on märgitud üldiselt garantii või finantstagatis. Deposiidikonto loomise vajadus on tingitud olukorrast, kus ettevõttel puudub võimalus või soov JäätS-i § 98³ lõikes 1 sätestatud garantii võtmiseks pankadest. Sageli on pankade garantii andmise tingimused ettevõtetele liiga ranged ja ettevõtte käitlusvõimet arvestades ebaproportsionaalselt kulukad, samas on ettevõtetel olemas summa, mida kanda deposiidikontole, ja seda kasutades on võimalus ettevõttel tegevusega jätkata. Kui garantii annab pank, võrdsustub see sisuliselt panga antava hüpoteegi või laenuga, mis võib ettevõttele osutada takistuseks hilisemate laenude saamiseks ja sellega seoses takistada ettevõtte arengut. Ühtlasi hindavad pangad ettevõtte finantssuutlikkust ja kui tagatise väärtus on küsitav, võib pank keelduda garantiikirja andmisest. Kui pankade tingimused osutuvad ettevõtjale ebasoodsaks või ei soovi ettevõtja muul põhjusel kasutada pankade pakutavat garantiid, on tal võimalik otsustada deposiidikonto kasutamise kasuks. Väiksemad ettevõtted on välja toonud, et raha maksmine riigi kontole on neile jõukohasem kui pangast garantii saamine. Deposiidikonto on Rahandusministeeriumi konto. Konto haldajaks määratakse Keskkonnaamet, kes omakorda volitab isiku, kes hakkab makseid kontrollima, vabastama ja tagastama. Deposiidikontole tagatise tasumise tõendamise dokumendiks on maksekorraldus. Kuivõrd ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmiseks muid rahalise tagatise liike ei kasutata, asendatakse JäätS-i § 98³ lõikes 1 viide rahalisele tagatisele viitega deposiidina selleks määratud kontole makstud tagatissummale.

JäätS-i § 98³ lõige 1¹

JäätS-i § 98³ lõikes 2 on nimetatud elemendid, millest tuleb jäätmete ladustamise tagatise arvutamisel lähtuda ning sama paragrahvi lõikes 4 on täpsustatud, et tagatise väärtus peab

moodustama vähemalt 115% taotletud ladestatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude eeldatavast summast. Eelnõukohases seaduses esitatakse vastav info, st jäätmete ladustamise tagatise summa kujunemine, selguse huvides valemi kujul. Valemis tähistab M jäätmete ladustamise tagatise suurust eurodes, T keskkonnakaitseloa taotluses või keskkonnakaitseloaas toodud üheaegselt ladustatavat jäätmete kogust tonnides, K jäätmete käitlemise hinda tonni kohta eurodes, L jäätmete laadimise hinda tonni kohta eurodes ning V jäätmete veo hinda eurodes. Valemissse lisatud kordaja 1,15 tuleneb JäätS-i § 98³ lõikes 3 sätestatud nõudest, et tagatise väärtus peab moodustama vähemalt 115% ladestatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude eeldatavast summast.

Jäätmete käitlemise hind tonni kohta sõltub jäätmeliigist ning tuleb arvutada iga jäätmeliigi kohta eraldi. Täpne hinnakiri on Keskkonnaameti juhises, vt <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/jaatmed/ladustamise-tagatis>.

Hinnakiri on koostatud Keskkonnaameti ja Eesti Ringmajandusettevõtete Liidu koostöös ning selle koostamisel on lähtutud tegelikest käitlemise hindadest. Asjaosalised vaatavad hinnakirja regulaarselt üle ja teevad vajaduse korral selles muudatusi.

Keskkonnaameti juhise kohaselt arvestatakse jäätmete laadimise kulu tonnipõhise hinna alusel ning veo kulu kilomeetri põhjal arvestatuna lähima prügilani. Jäätmete laadimise ja veo kulu puhul ei sõltu hind jäätmeliigist. Juhend on kaalutusõiguse teostamist suunav ja täpsustav akt, mis tagab Keskkonnaametile antud diskretsioonivolituse ühtse ja ühetaolise realiseerimise. Juhendiga on tagatud vajalik paindlikkus ja võrdne kohtlemine, millest Keskkonnaamet saab juhendist põhjendatud juhtudel kõrvale kalduda ja kasutada nt ettevõtja meetodit. Teisisõnu, ettevõtte võib konkreetsel juhul välja pakkuda ka oma metoodika seaduses sätestatud nõuete täitmiseks.

JäätS-i § 98³ lõige 1²

Jäätmete ladustamise tagatise puhul on garantii saaja Keskkonnaamet. Keskkonnaamet korraldab juhul, kui isik ei ole võimeline kohustusi täitma, tagatisega hõlmatud kohustuste täitmise asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alustel ja korras.

JäätS-i § 98³ lõige 1³

Tagatissumma tuleb maksta deposiidina Rahandusministeeriumi kontole krediidasutuses.

JäätS-i § 98³ lõige 1⁴

Kui tagatise nõudmiseks olev alus on ära langenud, korraldab Keskkonnaamet deposiidina makstud tagatissumma tagastamise ja garantii väljastanud ettevõtja garantiist tulenevate kohustuste lõppemise. Keskkonnaamet esitab Riigi Tugiteenuste keskusele taotluse tagatise vabastamiseks, kui nõuet, mille tagamiseks see esitati, enam ei eksisteeri või seda pole tekkinudki. Tagatis on alati seotud konkreetse nõudega ja ilma seda vabastamata ei ole võimalik tagatist teiste nõuete jaoks kasutada. Garantii lõpetamiseks esitab Keskkonnaamet garandile kirjaliku kinnituse garantii lõppemise kohta.

JäätS-i § 98³ lõige 2

Lähtudes § 98³ lõikes 1 tehtud muudatusest, ühtlustatakse sõnastust ning täpsustatakse, et jäätmete ladustamise tagatis peab kogu jäätmete ladustamise aja jooksul lisaks olemas olemisele ka kehtima.

JäätS-i § 98³ lõiked 2–5

Lähtudes § 98³ lõikes 1 tehtud muudatusest, ühtlustatakse lõigete 2–5 sõnastust ja asendatakse tekstiosa „garantii või rahaline tagatis“ tekstiosaga „jäätmete ladustamise tagatis“ vastavas käändes.

JäätS-i § 98³ lõige 4¹

Keskkonnaamet kontrollib tagatise suuruse vastavust, et tagada ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmine. Tagatise suuruse määramisel lähtutakse nii ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise kui ka käitlemise kuludest. Tagatise suuruse arvestamise üks alustest võib olla Keskkonnaameti koostatud juhise, vt <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/jaatmed/ladustamise-tagatis>. Vt juurde JäätS-i § 98³ lõike 4² selgitusi. Keskkonnaametil tuleb arvestada, et tagatis ei tohi ületada tagatava nõude kulude suurust. Kui tagatis ei vasta eesmärgile, keeldutakse jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa andmisest.

JäätS-i § 98³ lõige 4²

JäätS-i § 93 lõikes 4² täpsustatakse, et tagatise arvutamisel võetakse jäätmete käitlemise korraldamise kuludena arvesse nii jäätmete laadimise kui ka nende veo kulu ning jäätmete käitlemise kulude all mõistetakse konkreetse jäätmeliigi käitluse hinda. Kulude eeldatav summa arvestatakse ühe viisina Keskkonnaameti koostatud juhise alusel, vt <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/jaatmed/ladustamise-tagatis>. Keskkonnaameti juhise kohaselt arvestatakse jäätmete laadimise kulu tonni hinna alusel ning veo kulu kilomeetri põhjal arvestatuna lähima prügilani. Jäätmete laadimise ja veo kulu puhul ei sõltu hind jäätmeliigist. Jäätmete käitlemise kulu sõltub jäätmeliigist ning täpne hinnakiri on Keskkonnaameti juhises. Hinnakiri on koostatud Keskkonnaameti ja Eesti Ringmajandusettevõtete Liidu koostöös ning selle koostamisel on lähtutud reaalistest käitlushindadest. Asjaosalised vaatavad hinnakirja regulaarselt üle ja teevad vajaduse korral selles muudatusi. Juhend on kaalutlusõiguse teostamist suunav ja täpsustav akt, mis tagab Keskkonnaametile antud diskretsioonivolituse ühtse ja ühetaolise realiseerimise. Juhendiga on tagatud vajalik paindlikkus ja võrdne kohtlemine, millest Keskkonnaamet saab juhendist põhjendatud juhtudel kõrvale kalduda ja kasutada näiteks ettevõtja meetodit. Teisisõnu, ettevõtte võib konkreetsel juhul välja pakkuda ka oma meetodika seaduses toodud nõuete täitmiseks.

JäätS-i § 98³ lõige 4³

Jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseluba omav isik peab vähemalt iga kolme aasta tagant tagatise piisavust hindama. Kui selgub, et tagatis ei ole piisav, et katta ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulusid, peab luba omav isik tagatist suurendama. Hinnang jäätmete ladustamise tagatise piisavuse kohta peab olema vormistatud kirjalikult taasesitatavas vormis. Jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseluba omav isik peab tagatise piisavuse hindamiseks üle vaatama oma tegevuse (kas on muutusi jäätmekäitlustoimingutes, käideldavates jäätmeliikides või ladustatavates kogustes jne) ja Keskkonnaameti juhise, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks>, ning kontrollima, kas juhises välja toodud käitlushindades on tehtud muudatusi. Ettevõtte võib välja pakkuda ka oma meetodika seaduses sätestatud nõuete täitmiseks.

JäätS-i § 98³ lõige 4⁴

Loa omaja tegevuse käigus võib selguda, et tagatis ei ole piisav, et katta ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulusid ning tagatist on vaja suurendada. Eelnõukohane seadus annab loa andjale võimaluse nõuda tagatise suurendamist, kui loa andja hinnangul ei ole olemasolev tagatis piisav. Tagatise summa piisavuse hindamisel lähtutakse kas Keskkonnaameti juhisest, vt <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/jaatmed/ladustamise-tagatis> või ettevõtte välja pakutud meetodikast.

JäätS-i § 98³ lõige 4⁵

JäätS-i § 98³ lõikes 4⁵ tehakse tagatise sihtotstarbelist eesmärki arvestades täpsustus, et jäätmete ladustamise tagatis ei kuulu jäätmete ladustaja pankrotivara hulka. Lõikes 4⁵ ettenähtud erisus pankrotiseadusest on vajalik, et tagatisega kaitstav eesmärk oleks kiiresti kättesaadav ning tõhus. Erisus on oluline tagamaks, et ladustatud jäätmete käitlemine saaks korraldatud ja käitlemiskulud kaetud ka juhul, kui jäätmeid ladustav isik läheb pankrotti. Jäätmete nõuetekohane käitlemine on oluline, et vältida ohtu keskkonnale (tuleoht, lõhnaäiringud, pinnase ja põhjavee saastumine jms) ja inimeste tervisele. Ladustatud jäätmete käitlemise korraldamise ja jäätmete käitlemise kulud, mis võivad ulatuda sadadesse tuhandettesse või isegi miljonitesse eurodesse (nt Raadi endise sõjaväelennuvälja korrastamine sinna ladustatud vanarehvidest läks maksma 1,48 miljonit eurot), ei jääks sellisel juhul maaomaniku või riigi kanda. Seega on sätte eesmärk näidata vastutustunnet üldsuse vajaduste ja riigi rahaliste vahendite suhtes ehk vältida riigieelarveliste kulutuste ootamatut suurenemist muude üldsuse vajaduste arvelt. Vt juurde JäätS-i § 98³ lõike 8 selgitusi.

JäätS-i § 98³ lõike 5 punkt 1

JäätS-i kohaselt ei ole jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustust kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmejaamal. Eelnõukohase seadusega laiendatakse seda erandit ka kohaliku omavalitsuse kogumispunktile. Kogumispunkti all mõistetakse jäätmejaamadega sarnaseid kohti, milles kogutakse vähem jäätmeliike kui jäätmejaamas. Näiteks on kogumispunkt koht, kus kogutakse pakendijäätmeid, väikeelektroonikat, ohtlikke jäätmeid, tekstiili vms. Kogumispunktiks loetakse ka jäätmemaja, mis on paigutatud jäätmete kogumiseks teatud kogukonna tarbeks. Kogumispunktid tegutsevad jäätmejaamadega sarnaselt ning on reguleeritud samaväärsete lepingute ja põhimõtete alusel, mistõttu on põhjendatud nendele jäätmejaamadega sarnase erandi sätestamine.

JäätS-i § 98³ lõike 5 punkt 4

Jäätmekäitlejatele on põhjendanud ebaselgust tootjavastutusorganisatsiooni nimel probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlemine. Eelnõukohase seadusega täpsustatakse õigusselguse huvides, et isikul, kes käitleb probleemtoodetest tekkinud jäätmeid tootja või tootjavastutusorganisatsiooni nimel, ei ole tagatise omamise kohustust juhul, kui tegevus toimub tootja või tootjavastutusorganisatsiooniga sõlmitud kirjaliku lepingu alusel. Kohaliku omavalitsusega seotud käitluskohtade (jäätmejaamad, kogumispunktid) puhul võib leping olla sõlmitud tootjate ühenduse ja kohaliku omavalitsuse vahel, kuna kohaliku omavalitsuse jäätmejaamad ja kogumispunktid on tihtipeale tootjate ühenduste kogumispunktid.

JäätS-i § 98³ lõike 5 punkt 6

JäätS-i kohaselt ei ole jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustust isikul, kellel on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1221/2009 organisatsioonide vabatahtliku osalemise kohta ühenduse keskkonnajuhtimis- ja -auditeerimissüsteemis (EMAS) ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 761/2001 ning komisjoni otsused 2001/681/EÜ ja 2006/193/EÜ (ELT L 342, 22.12.2009, lk 1–45) sätestatud nõuetele vastav keskkonnajuhtimis- ja keskkonnaauditeerimissüsteem (EMAS). Seda võib rakendada ühes, mitmes või kõikides tegevuskohtades, mis kuuluvad mis tahes tegevusvaldkonna era- või avaliku sektori organisatsioonidele. EMASi dokumentides ja avalikus keskkonnaaruandes tuleb selgelt eristada, millistel organisatsiooni tegevuskohtadel on EMASi määruse kohane keskkonnajuhtimissüsteemi registreering ning millistel mitte. Kõik EMASi määrusega kaetud tegevuskohad tuuakse välja EMASi registreerimistunnistusel. Tegevuskoht on EMASi määruse mõistes teatav geograafiline koht, mida organisatsioon kontrollib ning mis hõlmab tegevust, tooteid ja teenuseid, sealhulgas kogu infrastruktuuri, kõiki seadmeid ja materjale. Eelnõukohase seadusega täpsustatakse, et jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustust ei ole EMASi

registreeringut omaval isikul selliste jäätmete ladustamise kohtade korral, mis on kantud EMASi registreerimistunnistusele.

JäätS-i § 98³ lõike 5 punktid 7 ja 8

Eelnõukohase seadusega vabastatakse teatud juhul jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustusest jäätmete taaskasutamiseks jäätmekäitleja registreeringut omavad isikud. Jäätmete ladustamise tagatisest on vabastatud jäätmekäitleja registreeringut omavad isikud, kes registreeringu alusel suunavad taaskasutusse jäätmeid, kui jäätmete ladustamise tagatise suurus ei ületa 500 eurot. Keskkonnaministri 21. aprilli 2004. a määrus nr 21 „Teatud liiki ja teatud koguses tavajäätmete, mille vastava käitlemise korral pole jäätmeloa omamine kohustuslik, taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise nõuded“ (edaspidi *määrus 21*) sätestab tavajäätmete liigid, kogused ning nende taaskasutamise või tekkekohas kõrvaldamise tingimused, millele vastava käitlemise korral ei ole jäätmeloa omamine kohustuslik ning mille puhul piisab jäätmekäitleja registreerimisest Keskkonnaametis. Lisaks jäätmeliikidele on määruse 21 lisas 1 sätestatud konkreetsed jäätmekäitlustoimingud. Näiteks on jäätmekäitleja registreeringu alusel võimalik taaskasutada jäätmeliike, nagu kivid ja pinnas, tellised, betoon jms, maa-alade planeerimisel, täitmisel, korrastamisel või teede ehitamisel. Samuti on jäätmekäitleja registreeringu alusel võimalik tegeleda jäätmeteks muutunud mööbli restaureerimisega, kasutuselt kõrvaldatud puidust kaubaaluste parandamise jms tegevustega. Registreeringu alusel tehtava jäätmekäitlustegevusega võib kaasneda lühiajaline jäätmete ladustamine (nt maa-alade täitmise või teede ehituse korral piisava taaskasutatava materjali koguse varumine), kuid registreering antakse siiski konkreetseks jäätmekäitlustegevuseks, mistõttu puudub registreeringute puhul reeglina oht, et jäätmed kuhjatakse kokku ning jäetakse käitlemata. Kui tegemist on suuremahulise tegevusega ning Keskkonnaamet leiab, et kavandatav tegevus vajab siiski jäätmelooga lisanõuete või -meetmete määramist, on Keskkonnaametil JäätS-i § 98⁷ lõike 4 kohaselt võimalus nõuda isikult jäätmeloa taotlemist ning jäätmeloa taotluse menetluse raames nõuda kindlustusandja garantiid, rahalist tagatist või deposiidina selleks määratud kontole tagatissumma maksmist.

Sageli on registreeringute alusel tehtavad toimingud väikesemahulised ning registreeringute taotlejateks eraisikud, mistõttu võib tagatise hankimise ajaline ja rahaline kulu osutada ebaproportsionaalselt suureks. Vältimaks olukorda, kus registreeringu alusel kuhjatakse siiski taaskasutamise eel kokku suured jäätmekogused, mis ei ole jäätmete ladustamise tagatisega kaetud ning millega võib omakorda kaasneda risk, et jäätmete käitlemise kulud jäävad maaomaniku või riigi kanda, sätestatakse, et jäätmete ladustamise tagatise erand kehtib juhul, kui jäätmete ladustamise tagatise suurus ei ületa 500 eurot.

Eelnõukohase seadusega vabastatakse JäätS-i § 98³ lõikes 1 sätestatud garantii või rahalise tagatise omamise või deposiidina selleks määratud kontole tagatissumma maksmise nõudest vee-ettevõtted, kelle enda tegevuses reoveesete tekib ja kes tekkinud reoveesetet ise käitlevad. JäätS-i kohaselt käsitletakse reoveesetet kui reovee puhastamise tulemusena tekkinud jäätmeid. Vee-ettevõtete puhul on enda tegevuses reovee puhastamisel tekkinud reoveesette käitlemine sageli osa nende põhitegevusest ning vee-ettevõttel ei ole võimalik reovee puhastamisel reoveesette tekkimist vältida. Kuigi reoveesetet on võimalik mõnele teisele jäätmekäitlejale üle anda, käideldakse reoveesetet sageli puhasti juures, et vältida pikki transpordivahemaid ja lisakulutusi. Vee-ettevõtetel on ka edaspidi võimalik tekkinud reoveesete üle anda käitlemiseks mõnele muule luba omavale isikule.

Kavandatav erand võib aidata kaasa vee-ettevõtete konsolideerumisele, kuna see hõlmab ka ühe vee-ettevõtte piires eri puhastite juures reovee puhastamisel tekkinud reoveesetet, mida ettevõtte ise käitleb.

Sätetatav erisus ei laiene teistelt isikutelt vastu võetud reoveesettele. Teistelt isikutelt vastu võetud reoveesette korral rakendab Keskkonnaamet praktikat, mille kohaselt arvestatakse ladustamise tagatise suuruse arvutamisel reoveesette käitluse hinnaks 0 eurot tonn, arvesse lähevad vaid laadimise ja veokulud. Sama praktikat rakendatakse ka muude ettevõtete puhul, kellele JäätS-i § 98³ lõike 5 punkti 8 erisus ei laiene.

Samuti rakendab Keskkonnaamet reoveesette käitlejate puhul praktikat, kus tagatise arvutamisel võetakse arvesse seda, kas reoveesete on kompostimisel või mitte. Kompostimise protsessis olevale reoveesettele tagatist ei rakendata ning tagatis rakendub üksnes ladustatud materjalile, mis ootab kompostimisele suunamist, ja kompostimisel tekkinud materjalile, mis jääb ootele, et see ära kasutatakse. Töödeldud reoveesette, näiteks valminud komposti ladustamise tagatise vältimiseks on võimalik reoveesete tooteks sertifitseerida keskkonnaministri 19. juuli 2017. a määrusele nr 24 „Reoveesetest toote valmistamise nõuded“ vastavuse korral. Sellisel juhul on tegemist tootega, mille ohutus- ja kvaliteedinäitajatele vastavus on tõendatud ja jäätmetele kehtestatud nõuded enam ei kohaldu.

JäätS-i § 98³ lõige 6

Kui ilmneb, et keskkonnakaitaseluba omav isik ei suuda ladustatud jäätmete käitlemist korraldada, peab ta sellest kohe teatama Keskkonnaametile.

JäätS-i § 98³ lõige 7

Jäätmete ladustamise tagatise kasutamise otsustab Keskkonnaamet ning keskkonnakaitseloa omaja suhtes algatatud pankrotimenetlus ei piira Keskkonnaameti õigusi tagatise kasutamisel. Vt juurde JäätS-i § 98³ lõike 8 selgitusi.

JäätS-i § 98³ lõige 8

Jäätmete ladustamise tagatise kasutamiseks korraldab Keskkonnaamet jäätmete likvideerimise ning käitlemise asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud alustel ja korras. Tagatis avaneb, kui jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitaseluba omav isik jätab täitmata oma kohustused käidelda jäätmeid ning Keskkonnaamet teeb otsuse asendustäitmiseks. Asendustäitmise kulud kaetakse tagatisest. Pärast sihtkontolt väljamakse tegemist on jäätmete ladustajal endiselt kohustus tagada, et tagatis oleks piisav. Jäätmete ladustamise tagatist võib kasutada ainult ladustatud jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmiseks. Jäätmete ladustamise tagatist ei saa kasutada jäätmeid ladustava isiku muude nõuete rahuldamiseks (võlgade tasumiseks).

JäätS-i § 98³ lõige 9

Kui selgub, et keskkonnakaitaseluba omav isik ei suuda täita oma kohustust käidelda ladustatud jäätmeid ja Keskkonnaamet on teinud otsuse asendustäitmise kohta, esitab Keskkonnaamet garantiid väljastanud ettevõtjale garantiid alusel väljamakse tegemiseks nõude või teeb deposiidina makstud tagatissumma kohta väljamakse otsuse.

JäätS-i § 98³ lõige 10

Tagatise väljamakse tegemise tähtaeg peab olema 20 tööpäeva nõude esitamisest arvates.

JäätS-i § 98³ lõige 11

Kui deposiidina selleks määratud kontolt Keskkonnaameti määratud kontole kantud tagatis või garantiisumma on suurem kui jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise tegelikud kulud, kantakse ülejäänud summa keskkonnakaitseloa omaniku kontole tagasi. Konto puudumise korral kantakse ülejäänud summa riigieelarvesse.

JäätS-i § 98³ lõige 12

Kui keskkonnakaitseluba omava isiku jäätmete ladustamise tagatisest ei piisa ladustatavate jäätmete käitlemise korraldamise ja käitlemise kulude katmiseks, siis peab puuduoleva osa tagama keskkonnakaitseluba omav isik.

JäätS-i § 98⁴

Lähtudes § 98³ lõikes 1 tehtud muudatusest, ühtlustatakse selguse huvides sõnastust. Samuti täpsustatakse, et jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa andmisest võib keelduda ka juhul, kui loa andja ei pea esitatud tagatist küllaldaseks või usaldusväärseks. Tagatise küllaldaseks ja usaldusväärseks lugemisel lähtutakse kas Keskkonnaameti juhiseist, vt <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jaatmed/keskkonnaluba/finantstagatis-jaatmete-ladustamiseks-voi-ettevotte-välja-pakutud-metoodikast>.

JäätS-i § 98⁵ lõike 1 punkt 2

JäätS-i kohaselt tuleb ohtlike jäätmete kõrvaldamiseks või taaskasutamiseks jäätmeloa taotlemisel esitada loa andjale muu hulgas Euroopa Majanduspiirkonnas asuva krediidi- või finantsasutuse või kindlustusandja garantiid või rahalist tagatist tõendav dokument õnnetusjuhtumitest tekkinud keskkonnasaastuse kulude likvideerimiseks. Selle sätte eesmärk on tagada õnnetusjuhtumitest tingitud keskkonnakahju hüvitamine. Kehtiva JäätS-i § 98⁵ lõike 1 punktis 2 välja toodud sõnastuse järgi on kindlustusseltsidel olnud probleeme ohtlike jäätmete käitlejatele vastutuskindlustuse pakkumisega, mistõttu täpsustatakse eelnõukohase seadusega sätte sõnastust. Lisaks eemaldatakse JäätS-i § 98⁵ lõike 1 punktist 2 viide rahalisele tagatisele, kuna õnnetusjuhtumi likvideerimise tagatisena rahalist tagatist ei kasutata.

JäätS-i § 98⁵ lõige 2

Selleks, et viia JäätS-i § 98⁵ lõike 2 sõnastus kooskõlla sama paragrahvi lõikega 1, asendatakse JäätS-i § 98⁵ lõikes 2 toodud valemis viide garantii või muu tagatise suurusele viitega õnnetusjuhtumi likvideerimise tagatise suurusele. Lisaks täpsustatakse, et valemis tähistab T hinda 255 eurot ühe tonni kohta ning L jäätmeloa taotluses nimetatud ohtlike jäätmete aastast käideldavat kogust tonnides. Tegemist on sõnastuse täpsustustega, mis kehtivaid põhimõtteid ei muuda.

JäätS-i § 98⁵ lõige 2¹

Eelnõukohase seadusega täiendatakse § 98⁵ lõikega 2¹, milles täpsustatakse, millistele tingimustele peab vastutuskindlustusleping vastama ning mida loetakse kindlustusjuhtumiks. Samuti sätestatakse, et kindlustussumma peab olema mõistlik ning arvestama muu hulgas ka ohtlike jäätmete käitlemisega seotud tegevuskohta, ohtlike jäätmete kogust ja käitlemise viisi, tegevuse ja sellest tuleneda võivate kahjustuste ulatust ning muid asjakohaseid asjaolusid.

JäätS-i § 98⁵ lõige 2²

Paragrahvi 98⁵ lõikes 2² täpsustatakse, et vastutuskindlustusleping ei pea katma kahju, mis tekkis käitaja poolt keskkonnaseisundi halvendamisest, välja arvatud esmaste päästetoimingutega seotud mõistlikud kulutused esmase kahju likvideerimiseks ja kahju suurenemise ärahoidmiseks. Samuti ei pea vastutuskindlustusleping katma kahju, mis tekitati käitaja valduses olevale varale või tuleneb sündmusest, mille käitaja põhjustas tahtlikult.

JäätS-i § 98⁵ lõige 2³

Paragrahvi 98⁵ täiendatakse lõikega 2³, mille kohaselt on kindlustusandjal õigus keelduda vastutuskindlustuslepingu sõlmimisest, kui käitaja keeldub esitamast riskianalüüsi või kindlustusandja poolt kindlustusriski hindamiseks vajalikuks peetavaid asjaolusid tuvastada võimaldavaid tõendeid.

JäätS-i § 98⁵ lõiked 3-5

Lähtudes eelnõukohase seaduse § 98⁵ lõike 1 punktis 2 tehtud muudatusest, ühtlustatakse sõnastust ning täpsustatakse, et õnnetusjuhtumi likvideerimise tagatis peab ohtlike jäätmete käitlemise ajal lisaks olemisele samal ajal ka kehtima. Lisaks ühtlustatakse sõnastust teiste tagatist käsitlevate sätetega ja asendatakse viide tagatise väärtusele viitega tagatise suurusele.

JäätS-i § 98⁶ punkt 1

Lähtudes eelnõukohase seadusega § 98⁵ lõike 1 punktis 2 tehtud muudatusest, ühtlustatakse sõnastust.

JäätS-i § 105 lõige 2

JäätS-is kehtestatud metallijäätmete kokkuostmise piirangud kehtivad alates 2004. aastast. JäätS-i metallijäätmete kokkuostupiiranguid käsitlevates sätetes toodud mõisteid „seadusjärgset turuluba omav võrguettevõtte“ ja „tegevusluba omav telekommunikatsioonivõrgu operaator“ reguleerinud energiaseadus ja telekommunikatsiooniseadus on kehtetud. Eelnõukohase seadusega asendatakse JäätS-i § 105 lõikes 2 viide seadusjärgset turuluba omavale võrguettevõtjale ja tegevusluba omavale telekommunikatsioonioperaatorile viitega elektrituruseaduses nimetatud võrguettevõtjale, kellel on elektrituruseaduse alusel antud tegevusluba, ning elektroonilise side seaduses nimetatud elektroonilise side ettevõtjale, kes on esitanud elektroonilise side seaduses nõutud majandustegevuse teate. Muudatusega ei kitsendata ega laiendata metallijäätmete kokkuostmise piiranguid, vaid ajakohastatakse sõnastust.

JäätS-i § 105 lõige 3

JäätS-is metallijäätmete kokkuostupiiranguid käsitlevates sätetes on kasutatud terminit „teehoiutööde tegevusluba omav ettevõtte“. Seda terminit reguleerinud teeseadus on kehtetu. Eelnõukohase seadusega asendatakse JäätS-i § 105 lõikes 3 viide teehoiutööde luba omavale ettevõtjale viitega avalike teede korrashoiu pädevust omavale isikule, kes on esitanud ehitusseadustikus nõutud majandustegevuse teate. Ühtlasi ajakohastatakse raudteeinfrastruktuuri ettevõtja määratlust, tuues välja, et silmas peetakse raudteeseaduses sätestatud raudteeinfrastruktuuri ettevõtjat, kellel on raudteeseaduse alusel antud tegevusluba. Muudatusega ei kitsendata ega laiendata metallijäätmete kokkuostmise piiranguid, vaid ajakohastatakse sõnastust.

JäätS-i § 124⁵

Paragrahvi sõnastust muudetakse. Vastutussätte viiakse kooskõlla JäätS-i § 26⁹ lõike 1 muudetava sõnastusega. Vastutussätte pealkirjas ja lõikes 1 asendatakse tekstiosa „Ohtlikke aineid sisaldavate probleemtoodete või nendest toodetest eraldatud osade“ tekstiosaga „Probleemtoodete ja probleemtoodetest eraldatud osade“. Muudatus tehakse, kuna probleemtoodete kokkuostmise piirangu rikkumise sätet tuleb rakendada kõigile probleemtoodetele, mitte ainult ohtlikke aineid sisaldavatele probleemtoodetele või nendest toodetest eraldatud osadele.

JäätS-i § 127 esitatakse uuesti

Paragrahvis 127 tuleb eelnõuga teha arvukalt muudatusi, samuti on kehtivas JäätS-i § 127 mitmeid kehtetuks tunnistatud sätteid. Seetõttu on otstarbekas korrastada § 127 sõnastust, parandada viited ning esitada tervikuna uues sõnastuses.

Lõikega 1 esitatakse uuesti lõige 2 ning ajakohastatakse lõike sõnastust ning parandatakse viited. Uues sõnastusest jääb välja viide JäätS-i §-le § 126¹¹, sest vastav paragrahv on 2021. aasta 21. aprillil tunnistatud kehtetuks. Kohtuvälise menetlejana sätestatakse

politseiasutuse asemel Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) (eelnõuga kavandatud JäätS-i § 127 lõike 1 punkt 2). Vastav muudatus ei kitsenda ega laienda kohtuväliste menetlejate ringi, sest PPA ongi ainus politseiasutus.

Lõikega 2 esitatakse uuesti kehtiv lõige 3.

Lõikega 3 esitatakse uuesti kehtiv lõige 4.

Lõikes 4 esitatakse uuesti kehtiv lõige 5 ning ajakohastatakse lõike sõnastust. Päästeameti kui kohtuvälise menetleja pädevust puudutavas sättes (eelnõuga kavandatud JäätS-i § 127 lõige 4) asendatakse viide kehtetuks tunnistatud JäätS-i §-le 126¹¹ viitega kehtivale JäätS-i §-le 126¹⁰.

Lõikes 5 sätestatakse probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse (JäätS-i § 124) rikkumise väärtegude aegumistähtaeg on neli aastat.

JäätS-i §-s 124 sätestatud väärteokoosseis on otseses seoses Euroopa Liidu kehtestatud sihtarvudega (Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ, kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34–43), elektroonikaromu direktiivi ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2006/66/EÜ, mis käsitleb patareisid ja akusid ning patarei- ja akujäätmeid ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 91/157/EMÜ (ELT L 266, 26.9.2006, lk 1–14).

JäätS-i § 26¹ lõike 1¹ kohaselt on tootjad kohustatud esitama andmeid probleemtooteregistrisse. JäätS-i § 117 lõike 2¹ kohaselt on probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitleja kohustatud esitama probleemtooteregistrile andmed probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlemise kohta JäätS-i 26¹ lõike 2 alusel sätestatud nõuete kohaselt. JäätS-i § 26¹ lõike 2 alusel kehtestatud määruse „Probleemtooteregistri põhimäärus¹⁴“ § 17 sätestab andmete esitamise tähtajad. Eelmise kalendriaasta kohta esitatakse probleemtoote (v.a patareid ja akud) andmed hiljemalt 31. jaanuaril ning patarei ja akujäätmete kohta esitatakse andmed hiljemalt 30. aprillil. Tootjad ja tootjate ühendused on kohustatud saavutama kogumise nõutava sihtarvu. Kogumise sihtarv on konkreetse kalendriaasta protsendimäär, mis saadakse kalendriaasta jooksul kogutud patarei- ja akujäätmete massi jagamisel selle aasta ja kahe eelneva aasta jooksul keskmiselt aastas vahetult kasutajale müüdüd või kolmandatele isikutele kasutajatele müümiseks üle antud probleemtoodete massiga.

Laiendatud tootjavastutuse valdkonnas on ilmnenu mitu probleemi ning Eesti ei suuda juba praegu täita direktiividega nõutud sihtarve. Keskkonnaamet peab tootjaid/tootjate ühendusi kontrollides veenduma, kas tootja/tootjate ühendus on saavutanud sihtarvud või mitte. Kui tootja/ tootjate ühendus sihtarve ei täida, ei ole ka liikmesriigil võimalik sihtarve täita. Kui sihtarve ei ole täidetud, on Keskkonnaametil võimalus alustada menetlust seadusest tuleneva kohustuse rikkumise korral. Hetkel kehtib probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude üldine 2-aastane aegumistähtaeg, mis ei võimalda Keskkonnaametil väärteomenetlust alustada, kuna edasikaebamise korral lõpetatakse väärteomenetlus aegumistähtaja möödumise tõttu.

Keskkonnaamet saab kontrollida sihtarvude täitmist andmete esitamise hetkest, kuid sihtarvude täitmise kohustus tootjal ja jäätmekäitlejal oli juba eelmisel kalendriaastal. Tootjate ühendus esitab 2021 kogumise sihtarvude täitmise andmed kõige varem 31.01.2022 ning ringlussevõtu sihtarvud kõige varem 30.04.2022.

Praktikas on selgunud, et tootjad ja tootjate ühendused küsivad andmete esitamise osas ajapikendust ning andmed esitatakse hiljemalt maiks, ehk kogumise sihtarve saab kontrollida alates maikuust. Lisaks tuleb arvestada, et jäätmekäitlejate jäätmearuanded saavad kontrollitud

ja kinnitatud juuniks. Keskkonnaamet saaks alustada kogumise sihtarvude rikkumise tõendamise alates juunist, kuid siis on juba 6 kuud väärtel möödunud. Sihtarvudega seotud menetlused on keerulised ning selleks, et otsus kohtus peaks on Keskkonnaametil vaja tõendada kogumise koguseid, mistõttu kontrollitakse täiendavalt ka jäätmeäitlajaid, kes on kogumisega seotud. Selle raames tehakse jäätmeäitlajatele päringuid või kontrollitakse kohapeal andmeid. Andmete päring ja kontrollimine on väga mahukas ning menetlusele kuluv aeg sõltub andmete mahust ja menetlusaluse isiku koostööst menetlejaga. Sellised kontrollid ja andmete kogumine ning tulemuste vormistamine võib võtta kuni kuus kuud aega, kuid sellisel juhul on juba 12 kuud väärtel möödunud. Sihtarvudega seotud menetlused viiakse läbi üldmenetluse raames. Üldmenetluses esitatakse menetlusalusele isikule väärtelprotsokoll ning peale väärtelprotsokollit tehakse ühe kuu pärast üldmenetluse otsus. *Sellisel juhul on juba minimaalselt 13 kuud väärtel möödunud.* Menetluse läbiviimisel tuleb arvestada aega, mis kulub ka kohtuvaidlustele (Harju maakohus 8 kuud ja Riigikohus 1 aasta ja 4 kuud). Näiteks Keskkonnainspeksioon (praegune Keskkonnaamet) tegi 08.07.2016 üldmenetluse otsuse ühe tootjate ühenduse suhtes, kes jättis täitmata sihtarvude täitmise ajavahemikul 01.01.2014–31.12.2014 ja 01.01.2015–31.12.2015. Üldmenetluse otsus sihtarvude täitmise kohta ajavahemikul 01.01.2014–31.12.2014 lõpetati VTMS-i § 29 lõike 1 punkti 5 alusel, s.o väärtelgude aegumistähtaaja möödumise tõttu, kuna asja ei jõutud menetleda kahe aasta jooksul.

Nelja-aastane väärtel aegumise periood võimaldaks koostada hästi tõendatud otsuse ning võimaldaks ka ootamatustega seotud ajakuluga otsuse valmis saada. Väärtelgude menetlemisel eelistatakse, et menetlus ei jääks venima, kuid alati võib olla erandeid ja menetlused võivad hakata venima.

Tootjaid ja tootjate ühendusi, keda Keskkonnaamet peab kontrollima, on ligi 800. Keskkonnaamet alustas perioodil 01.01.2016–31.12.2022 sihtarvude täitmata jätmise osas kaks väärtelomenetlust, mis mõlemad lõppesid väärtelomenetluse aegumisega. Üks menetlus lõpetati büroos ning teine lõppes kohtumenetluse käigus. Lisaks sihtarvude täitmisele alustas Keskkonnaamet probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise osas perioodil 01.01.2016–31.12.2022 13 väärtelomenetlust, millest 5 lõpetati väärtel aegumisega. Kogemuste põhjal on väärtel menetlemise aeg liiga lühike ning kahetsusväärset ei jõua kaasus sisulise otsuseni, vaid lõpeb aegumisega. Seetõttu ei ole Keskkonnaamet probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumiste korral otstarbekuse kaalutlustel väga palju väärtelomenetlusi alustanud, kuivõrd on ette teada, et menetlus lõppeb aegumise tõttu. Sihtarvude täitmine on aga liikmesriikidele pandud kohustus (mis karmistub veelgi) ja nelja-aastane aegumistähtaeg aitab rikkujate karistamise kaudu jõuda kiiremini nende kohustuste täitmiseni.

JäätS-i § 136¹⁸–136²³

Seadust täiendatakse §-dega 136¹⁸–136²². Tegemist on rakendussätetega, mis teevad erisuse rehvi tootja, volitatud esindaja määramise kohustuse, probleemtoodete kokkuostmise piiramise, jäätmete ladustamise tagatise kohustuse vabastuse ja väärtelgude menetluse aegumistähtaaja muudatuste rakendamisel. Seadust täiendatakse ka sättega, kuidas korraldatakse kavandatud väärtelgude menetluse aegumistähtaaja muutmise mõju järeelhindamist.

JäätS-i § 136¹⁸ sätestab rehvi tootja mõiste laiendamise kohustuse rakendamise erisust. Isikule, kes laseb rehve Eestis turule haagise, pukseeritava seadme, maastiku- või mootorsõidukiga koos rakendub laiendatud tootjavastutuse kohustus alates 2024. aasta 1. juulist.

JäätS-i § 136¹⁹ sätestab volitatud esindaja määramise kohustuse rakendamise erisust. Mootorsõiduki, mootorsõiduki osa, rehvi ja põllumajandusplasti tootjale, kes laseb majandus- või kutsetegevuse korras oma tooteid teise Euroopa Liidu liikmesriigi turule, kus tal puudub asukoht, määrata selles liikmesriigis elu- või asukohta omava füüsilisest või juriidilisest isikust volitatud esindaja, rakendatakse volitatud esindaja määramise kohustust 2024. aasta 1. juulist.

JäätS-i § 136²⁰ sätestab probleemtoodete kokkuostmise erisuse rakendamise kohustuse. Kõikidele probleemtoodetele rakendatakse kokkuostmise piirangut 2024. aasta 1. juulist.

JäätS-i § 136²¹ sätestab jäätmete ladustamise tagatise rakendamise vabastuse rakendamise erisuse isikule, kes käitleb probleemtoodetest tekkinud jäätmeid tootja või tootjavastutusorganisatsiooni nimel tootja või tootjavastutusorganisatsiooniga sõlmitud kirjaliku lepingu alusel. Jäätmete garantii või finantstagatise kohustusest vabastust kirjaliku lepingu alusel rakendatakse 2024. aasta 1. juulist.

JäätS-i § 136²² sätestab JäätS-i §-s 124 loetletud väärtegade menetlustele aegumistähtaja rakendamise erisust. Nelja-aastast aegumistähtaega rakendatakse menetlustele, mida alustatakse 2024. aasta 1. juulil või hiljem.

JäätS-i § 136²³ sätestab probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse väärteto aegumise tähtaja muutmise järeelhindamise kohustuse.

Kehtiva karistusseadustiku (KarS) § 81 lõige 3 näeb ette, et üldreeglina on väärteto aegumistähtaeg kaks aastat ning seaduses sätestatud juhtudel võib ette näha kolmeaastase aegumistähtaja. 01.11.2023 jõustuva KarS-i § 81 lõike 3 (RT I, 11.03.2023, 1) järgi väärtetegu on aegunud, kui selle lõpuleviimisest kuni selle kohta tehtud otsuse jõustumiseni on möödunud kaks aastat, kui seadus ei näe selle eest ette kuni viieaastast aegumistähtaega.

Lisatava sätte kohaselt analüüsib Kliimaministeerium hiljemalt 2029. aasta 31. detsembriks aegumistähtaja üldreeglist erineva, s.o nelja-aastase tähtaja eesmärgi saavutamist ja rakendamise kaasnenu mõju ning esitab vajaduse korral ettepanekud regulatsiooni muutmiseks.

Viidatud tähtaeg annab võimaluse sätte rakenduspraktika tekkimiseks, millele tuginedes on regulatsiooni eesmärgipärasust võimalik analüüsida.

Eesti riiklik jäätmekava 2022–2028 näeb ette elektroonikaromude kogumise, taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvude saavutamist 2022–2028 ning kantavate patareide ja akude kogumise, taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvude saavutamist 2022–2028. Kui sihtarve ei ole täidetud, on Keskkonnaametil õigus alustada menetlust seadusest tuleneva kohustuse rikkumise osas. Hetkel kehtib probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegade üldine kaheaastane aegumistähtaeg, mis ei võimalda Keskkonnaametil väärtemenetlust alustada, kuna tänase praktika järgi edasikaebamise korral lõpetatakse väärtemenetlus aegumistähtaja möödumise tõttu.

Eelkõige on vajalik analüüsida seega mõju sihtarvude täitmise kohtusele suunamisel. Kui seni võis seadusest tulenevad kohustused jätta täitmata, kuna eelduslikult väärtetegu aegus, siis nelja-aastane aegumistähtaeg peaks suunama isikuid õiguskuulekama käitumise poole. Lisaks hinnatakse, kas pikendatud väärteto aegumistähtaeg võimaldab valdkonnas väärtemenetlusi tõhusalt läbi viia, arvestades nendes valdkondades toime pandavate väärtegade keerukust ning ka olukorras, kus kohus peab asuma väärtetoasja hindama.

Kui järeelhindamise käigus selgub, et eesmärki ei ole saavutatud või on saavutatud osaliselt, saab järeelhindamine olla uute muudatuste kavandamise aluseks.

Normitehniline märkus

Eelnõuga viiakse JäätS-i § 23 lõiked 1² ja 1⁷ kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34–43). Sellest tulenevalt täiendatakse vastava viitega ka JäätS-i normitehnilist märkust.

Lisaks täiendatakse eelnõu normitehnilise viitega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2015/1535, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.09.2015, lk 1–15). Kui liikmesriigid võtavad vastu tehnilisi eeskirju, peavad nad nende ametlikul avaldamisel lisama nimetatud direktiivi artikli 9 järgi nendesse või nende juurde viite sellele direktiivile.

Tehniline norm direktiivi (EL) 2015/1535 mõistes sisaldub eelnõuga kavandatud rehvide tootja ning mootorsõiduki osa tootja regulatsioonis, täpsemalt kavandatud:

JäätS-i § 23 lõige 1⁵ (rehvi tootja mõiste);

JäätS-i § 25 lõige 3 punkt 5 (rehvi mõiste);

JäätS-i § 26 lõige 1⁷ (volitatud esindaja).

Samuti on vaja teavitada Euroopa Komisjoni põllumajandusplasti tootjale laienevast regulatsioonist, sest JäätS-i varasemate muudatuste kontekstis jäi teavitus tegemata. Põllumajandusplasti tootjat käsitleb eelnõuga kavandatud JäätS-i § 23 lõige 1⁶.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus on valdavalt kasutatud kehtivas õiguses kasutuses olevaid termineid. Täpsustatakse rehvi tootja ja põllumajandusplasti tootja terminid.

Eelnõus on sätestatud täpsustatud terminite tähendus ja avatud nende sisu.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu vastab Euroopa Liidu õigusele. Eelnõukohase seadusega viiakse JäätS-i § 23 lõiked 1² ja 1⁷ kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2000/53/EÜ kasutuselt kõrvaldatud sõidukite kohta (EÜT L 269, 21.10.2000, lk 34–43). Muudatus on eelkõige täpsustavat ja regulatsiooni korrastavat laadi, muutmata seejuures JäätS-is sätestatud põhimõtteid.

6. Seaduse mõju

Eelnõukohasel seadusel puudub oluline mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ning sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju.

Kavandatud muudatus 1: rehvi tootjate termini alla kuuluvad kõik isikud, kes lasevad Eesti turule rehve liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega ja iseseisva tootena, sh romusõidukite alt pärit ja kasutuselt kõrvaldatud rehvid, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud.

Sihtrühm: rehvitootja termini laiendamine mõjutab kõiki isikud, kes lasevad Eesti turule rehve liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga, punktis 40 määratletud mootorsõidukiga, punktis 58 määratletud pukseeritava seadmega ja punktis 91 määratletud vahetatava pukseeritava seadeldisega.

Kategooriate M1, N1 ja L2e mootorsõidukeid Eestis turule laskvad ettevõtted (132). 2022. aastal registreeriti 9224 uut ja 6837 kasutatud mootorsõidukit (veoautod, bussid, mootorrattad, mopeedid, traktorid, liikurmasinad), 7519 uut haagist, 1679 kasutatud haagist, 125 uut maastikusõidukit, 277 kasutatud maastikusõidukit ning 20561 uut M1, N1 mootorsõidukit ja 29173 kasutatud M1, N1 mootorsõidukit-. Liiklusregistris ei kuulu registreerimisele pukseeritavad seadmed ja vahetatavad pukseeritavad seadmed ning nende üle puudub Transpordiametil ülevaade, seega ei teata nende arvu ega ettevõtteid, kes nimetatud seadmeid turule lasevad.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Mõju märgitud ettevõtja gruppidele on erinev. Mõju on väiksem M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite tootjatele. JäätS-i § 25¹ lõike 1 kohaselt on tootja kohustatud tagama oma turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete käitlemise ning kandma sellest tulenevad kulud. See vastutus hõlmab eelkõige kohustust rahastada ja korraldada probleemtoodetest tekkinud jäätmete liigiti kogumist ja töötlemist. JäätS-i § 25 lõike 2 punktide 3 ning 5 kohaselt on probleemtoodeteks nii mootorsõidukid ja nende osad kui ka rehvid. JäätS-i § 26 lõike 43 kohaselt peab mootorsõidukeid ja mootorsõiduki haagiseid turule toov tootja mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide osas pidama eraldi arvestust rehvide koguse ja massi üle ning korraldama kasutuselt kõrvaldatud vanarehvide kogumise ja taaskasutamise. Seega sätestab jäätmeseadus nii rehvi tootjale kui ka mootorsõiduki tootjale samasuguse kohustuse enda poolt turule lastud probleemtoodete taaskasutusse suunamiseks, sh mootorsõiduki tootjale spetsiifilise kohustuse mootorsõidukite all turule toodud rehvide kogumiseks ja taaskasutusse suunamiseks.

Edaspidi peab M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõiduki tootja jälgima ka rehvide tootjavastutusega seotud nõudeid, liituma tootjate ühendusega ning tasuma rehvide kogumise ja taaskasutamise eest taaskasutustasu rehvide tootjate ühendusele. Kehtiva seaduse kohaselt on rehvide tootjad kohustatud oma toodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamiseks sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega. Tootjate ühenduse poolt loodud nõuetekohane kogumisvõrgustik võimaldab vähendada rehvide jäätmekäitluse kulusid, kuna ilma tootjate ühenduse toetava võrgustikuta on rehvide kogumine individuaalselt põhjendamatult kulukas.

M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite tootjatele on mõningane mõju aruannete esitamises. Varasemalt esitas M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite tootja ühise aruande mootorsõidukite ja rehvide kohta probleemtooteregistrisse, kuid edaspidi tuleb esitada aruanne üksnes mootorsõiduki kohta probleemtooteregistrisse ning eraldi aruanne rehvide turule laskmise kohta tootjate ühendusele. Kuna suurema osa rehvi tootjatest moodustavad edaspidi just M1, N1 ja L2e mootorsõidukite maaletoojad, siis ettevõtjate tegevusele rehvi tootja termini laiendamine suurt mõju ei avalda.

Mõju puudub neile tootjatele, kes lasevad Eesti turule rehve liiklusseaduse § 2 punktis 9 määratletud haagisega, punktis 36 määratletud maastikusõidukiga ja punktis 40 määratletud mootorsõidukiga. Alates 2013. aastast on kehtinud rehvide tootjavastutus liiklusseaduse § 2 punktis 36 määratletud maastikusõiduki, punktis 40 määratletud mootorsõiduki ja nende haagise rehvidele, mis suunati turule iseseisva tootena. Selliste toodete tootjad omavad juba lepingut tootjate ühendusega, omavad registreeringut ning esitavad andmeid.

Mõju on suurem neile tootjatele, kellele varem rehvide tootjavastutuse kohustused ei kohaldanud, ehk ettevõtted, kes lasevad Eesti turule pukseeritavate seadmete ning vahetatavate pukseeritavate seadeldiste rehve ning rehve, mis on pukseeritavate seadmete ning vahetatavate

pukseeritavate seadeldiste all. Need uued rehvide tootjad peavad tasuma oma turule lastud rehvidest tekkinud jäätmete käitluse kulud, sh kogumise ning töötamise kulud. Lisaks tulevad juurde administratiivsed kulud, mis on seotud probleemtooteregistrisse registreerimisega ning aruande esitamise kohustusega. Nende rehvide jäätmehoolduse kulu on varem tasunud jäätmevaldaja, kuid nüüd tasub selle ettevõtte, kes rehvid turule suunab. Tavapäraselt on probleemtoodete tootjavastutuse kulu lisatud toote hinna osana, seega tootja kulud ei suurene.

Imporditud kasutatud sõidukite alt pärit rehvide, mis on protekteeritud või korduskasutatud ja imporditud kasutatud ja protekteeritud rehvide tootjale mõju ei ole, kuna tootjavastutus kohaldub imporditud kasutatud sõidukite alt pärit rehvidele, mis on protekteeritud või korduskasutusse ja imporditud kasutatud ja protekteeritud rehvidele, mis tehakse esmakordselt turul kättesaadavaks. Mõju võib tekkida neile tootjatele, kes on lasknud turule imporditud kasutatud sõidukite alt pärit rehve, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud ning imporditud kasutatud rehve, mis on protekteeritud või korduskasutusse suunatud, kuid on kõrvale hoidnud rehvide tootjavastutusest.

Ühtse tootjavastutussüsteemi loomine loob parema õigusselguse ning edaspidi saavad ka kõik rehvide tootja termini alla kuuluvad tootjad suunata kõik rehvid piiramata koguses vanarehvide kogumispunkti. Lisaks võimaldab ühtse süsteemi loomine edaspidi võrrelda ühe aasta lõikes mootorsõidukite ning rehvide tootjate poolt turule lastud ning kogutud ja taaskasutusse suunatud rehvide koguseid ning lähtuda ühisest keskmisest taaskasutamise määrast. Ühtse tootjavastutussüsteemi loomise abil muutuvad kulud mastaabiefekti tõttu märgatavalt väiksemaks, nagu selgelt näitas ka E&Y analüüs⁴. Ettevõtjad puutuvad muudatusega regulaarselt kokku, kuid kuna muudatusega luuakse ühtne tootjavastutussüsteem, mis on rehvide tootjatele ja tarbijatele selgem ning vähem aeganõudev, siis on mõju ulatus väike.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: mõningane mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse korraldusele. Keskkonnaametil ja Keskkonnaagentuuril võib esimesel aastal ajutiselt töökoormus suurened, kuid järgmistel aastatel mõju puudub. Keskkonnaametis on tootjavastutuse töögrupp, kuhu kuulub 8–10 inimest, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmekäitlejate kontrollimisega. Probleemtooteregistri volitatud esindaja on Keskkonnaagentuur. Keskkonnaagentuuris tegeleb probleemtoodete tootjate juhendamisega, tootjate registreeringutega, tootjate aruannetega ning andmete analüüsiga üks töötaja. Keskkonnaagentuuri töökoormus võib suurened ajutiselt seoses ettevõtete nõustamise ja kontrollimisega esimesel aastal. Keskkonnaameti töökoormus võib suurened ajutiselt, kuna esimestel aastatel tuleb kontrollida, kas pukseeritava seadmega ja vahetatava pukseeritava seadeldisega rehvide tootjad, kellele varem tootjavastutus ei kohaldunud täidavad rehvide tootja kohustusi. Keskkonnaametis tootjavastutuse töögrupp kontrollib igal aastal valimi järgi 50–100 probleemtoodete tootjat ning valim määratakse vastavalt vajadusele. Kui valmiks on rehvide tootjad ja teised probleemtoodete tootjate kontrollimise arvu vähendatakse siis töökoormus ei suurene.

Keskkonnaameti teenistujate ja kohalike omavalitsuste ametnike töökoormus võib väheneda rehvide vastuvõtmisega seotud probleemide teadete lahendamise ja vastamise poolest, kuna edaspidi võetakse piiramatus koguses vastu rehvide kogumispunktides kõik vanarehvid, sh pukseeritavate seadeldise ja vahetatava pukseeritava seadeldise vanarehvid.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: oluline mõju elu- ja looduskeskkonnale. Mõju elu- ja looduskeskkonnale on positiivne, kuna kõik nimetatud rehvid saab tasuta ära anda rehvide kogumiskohtadesse. Edaspidi ei piirata kasutuselt kõrvaldatud rehvide kogumist ning eraldi nende eest maksma ei pea. Võib järeldada, et vähem kasutuselt kõrvaldatud rehve viiakse ka

⁴ Tootja ja tootja vastutusorganisatsiooni tagatise ning tootjatele proportsionaalsuse tagamise võimaluste majandusliku mõju analüüs (Ernst & Young Baltic AS, 2014).

loodusesse, kuna kasutaja saab viia edaspidi piiramatul koguses vanarehvid rehvide kogumispunkti. Nimelt mitmed kohalikud omavalitsused on välja toonud, et tootjate ühenduse vanarehvide kogumispunktides on määratud koguselised piirangud vanarehvide vastuvõtule, näiteks osades kogumispunktides võetakse korraga vastu 4 vanarehvi ning osades kuni 8 vanarehvi. Piiramine on tingitud olukorra, kus vanarehvid visatakse kogumiskohtade lähedusse metsa vms kohta.

Tootjate ühenduse jaoks vanarehvide vastuvõtmise piiramine vajalik, kuna kogumispunktides ei kontrollita vanarehvide üleandjaid. Rehvide kogumise piiramise eesmärk on mitte tasuta vastu võtta vanarehve romusõidukite töötlemisega tegelevatelt lammutustöökodadelt ja kasutatud rehvidega kauplemiselt, kes toovad näiteks Soomest või Rootsist sisse koorma rehve, mille Eestis kohapeal sorteerivad ning proovivad kasutuseks kõlbmatud rehvid tuua vanarehvide kogumispunkti tasuta maksmata. Rehvi tootja termini laiendamise eesmärk ei ole tootjate ühendusel enam põhjust vanarehvide vastuvõttu piirata.

Mõju olulisus: pigem väheoluline mõju. Uue muudatusega kohaldatakse rehvide tootjavastutust M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite rehvidele, mis on mootorsõidukite ja maastikusõidukite küljes nende turule laskmise ajal ja pukseeritavate seadmete ning vahetatavate pukseeritavate seadeldiste rehvidele.

Mõju on väiksem M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite tootjatele. JäätS-i § 25¹ lõike 1 kohaselt on tootja kohustatud tagama oma turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete käitlemise ning kandma sellest tulenevad kulud. See vastutus hõlmab eelkõige kohustust rahastada ja korraldada probleemtoodetest tekkinud jäätmete liigiti kogumist ja töötlemist. JäätS-i § 25 lõike 2 punktide 3 ning 5 kohaselt on probleemtooted nii mootorsõidukid ja nende osad kui ka rehvid.

Sellised mootorsõidukid on näideteks M1, N1 ja L2e kategooria mootorsõidukite puhul rakendati mootorsõiduki jäätme muutmiseks romusõiduki tootjavastutust ehk romusõiduki all olevad vanarehvid käideldi koos romusõidukiga ja selle eest tasus M1, N1 ja L2e mootorsõiduki tootja. Mootorsõidukite, mis ei kuulu M1, N1 ja L2e kategooriasse, haagiste, pukseeritava seadmete ja vahetatava pukseeritava seadeldiste turule laskjad kannavad edaspidi jäätmehoolduse kulu, mille varem on tasunud jäätmevaldajad. Võttes aluseks 2022. aastal registreeritud sõidukite statistika võib eeldada, et kõige suurem rehvide turule laskmise kogused suurenevad uute ja kasutatud M1 ja N1 mootorsõidukite rehvide osas. Romusõidukite käitlejatele võib rehvide tootjavastutuse laiendamine kaasa tuua kulude vähenemise, kuna edaspidi saab romusõidukitelt eemaldatud vanarehvid tasuta tootjate ühenduse kogumispunkti viia. Järelevalve käigus on tuvastatud põhjendamatu vanarehvide ladustamist jäätmekäitluse platsil. Rehvide tootja mõiste laiendamisel väheneb ka vanarehvide ladustamine romusõidukite jäätmekäitlusplatsidel.

Rehvide tootja mõiste laiendamisel on mõningane mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse korraldusele. Keskkonnaametil ja Keskkonnaagentuuril võib esimesel aastal ajutiselt töökoormus suureneeda, kuid järgmistel aastatel mõju puudub.

Kavandatud muudatus 2: sätestatakse erand, mille kohaselt ei rakendata kaevandamisjäätmete ladustamisel jäätmehooldlates jäätmeseaduse § 28 lõikes 7 sätestatud jäätmete ladustamise ajalisi piiranguid.

Sihtrühm: jäätmehooldlate käitajad, kes ladustavad kaevandamisjäätmeid. Sihtrühm on väike. Keskkonnaameti poolt on väljastatud 38 keskkonnakaitseluba maavara kaevandamiseks, millele on märgitud jäätmete ladustamine. Seega on Eestis vähemalt 38 kaevandamisjäätmete hooldlat. Kuivõrd isiku enda tegevuse tulemusel tekkinud jäätmete ladustamiseks ega

kaevandamisjäätmeid la käitamiseks ei ole keskkonnakaitseluba vaja, on kaevandamisjäätmete hoidlate arv reaalselt suurem.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: väheoluline mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Muudatusega kaasneb ettevõtjatele positiivne mõju. Kehtiva JäätS-i kohaselt võib jäätmeid ladustada enne taaskasutamist kuni kolm aastat ja enne kõrvaldamist ühe aasta. JäätS ei tee jäätmete ladustamise ajale seatud piirangute osas erisusi, mistõttu kohalduvad eelpool toodud ajalised piirangud ka jäätmeoidlates ladustatavatele kaevandamisjäätmetele. Eelnõukohase seaduse jõustumisel tekib jäätmeoidlate käitajatel õigus ladustada jäätmeoidlas kaevandamisjäätmeid pikema aja jooksul. Mõju sagedus on väike – jäätmeoidlate käitajaid on vähe ning kuna muudatusega luuakse võimalus ladustada jäätmeid ilma ajalise piiranguta ning samuti ei teki kaevandamisjäätmeoidlate käitajatel kohustust tasuda kaevandamisjäätmete üle kolme aasta ladustamise korral keskkonnatasu, on mõju ulatus väike.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: väheoluline mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse korraldusele. Muudatusega kaasneb Keskkonnaametile mõningal määral väiksem töökoormus jäätmeoidlate käitajate puhul kaevandamisjäätmete ladustamise aja osas järelevalve teostamisele. Mõju sagedus on suur – Keskkonnaameti töötajad puutuvad muudatusega regulaarselt kokku, kuid kuna muudatusega kaotatakse jäätmeoidlas jäätmete ladustamise korral ajalised piirangud, on mõju ulatus kokkuvõttes pigem väike.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale. Mõju elu- ja looduskeskkonnale on väheoluline, kuna sarnaselt prügilatele on ka jäätmeoidlate puhul JäätS-is sätestatud nõuded jäätmeoidla rajamisele, kasutamisele ja sulgemisele, mis aitavad vältida kaevandamisjäätmete ladustamisest tulenevat kahjulikku mõju keskkonnale ja inimeste tervisele.

Mõju olulisus: tervikuna pigem väheoluline mõju. Jäätmeoidlate käitajatele on mõju väheoluline, kuivõrd nimetatud isikutel on edaspidi õigus ladustada kaevandamisjäätmeid ilma ajalise piiranguta. Samuti ei avalda muudatus olulist mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele ega elu- ja looduskeskkonnale.

Kavandatud muudatus 2: täpsustatakse jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa ning ohtlike jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel nõutud krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiid või rahalise tagatisega seotud sätteid. Jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseluba taotlevaltele isikutele luuakse võimalus kasutada ühe rahalise tagatise liigina deposti ehk selleks määratud kontole makstud tagatissummat.

Sihtrühm: jäätmekäitlejad, kes tegelevad jäätmete ladustamise või ohtlike jäätmete veo, taaskasutamise või kõrvaldamisega. Sihtrühm on väike. Jäätmete ladustamiseks on väljastatud ca 500 registreeringut ja jäätmeluba ning ohtlike jäätmete veoks ca 55 registreeringut. Jäätmekäitluskohti, mille puhul on märgitud, et tegeletakse ohtlike jäätmete käitlemisega on ca 270. Samas tuleb arvestada asjaoluga, et jäätmete ladustamiseks väljastatud lubade ja registreeringute arv hõlmab ka selliseid käitluskohti, millele tagatise nõue ei rakendu ning samuti võib ühele ettevõttele olla väljastatud mitu registreeringut või jäätmeluba. Seega on mõjutatud isikute reaalne arv mõnevõrra väiksem.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: väheoluline mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Muudatusega kaasneb ettevõtjatele positiivne mõju. Kehtiv JäätS ei nimeta võimalust kasutada tagatise liigina deposti, vaid tagatisena on märgitud üldiselt garantiid või finantstagatis. Deposiidikonto kasutamise võimaluse lisamine annab ettevõtetele lisavõimaluse tagatise nõude täitmiseks. Ettevõtted on avaldanud arvamust, et tagatissumma maksmine

deposiidikontole on neile mugavam ja jõukohasem kui krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantii saamine. Lisaks võimaldab muudatus sõlmida ohtlike jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamisega tegelevatel ettevõtetel kindlustusseltsidega vastutuskindlustuslepingu, et katta õnnetusjuhtumitest tekkinud keskkonnasaastuse likvideerimise kulud. Mõju sagedus esineb pigem harva – deposiidikontole tagatise maksmine, krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garanti taotlemine ei ole sagedane tegevus, vaid seda tuleb teha üksnes kindla ajaperioodi tagant või ettevõtte tegevuse muutumisel.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: väheoluline mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse korraldusele. Muudatusega kaasneb Keskkonnaametile mõningal määral suurem töökoormus Riigi Tugiteenuste Keskusega suhtlemise ja deposiidikontole tagatissumma kandmise kontrollimisega. Samuti suurendab Keskkonnaameti töökoormust see, kui ettevõtted soovivad deposiidikonto kasutamise võimaluse lisandumisel kasutada mitut tagatise liiki. Näitena võib tuua olukorra, kus esmalt on ettevõttele väljastatud pangagarantii, kuid ladustatavate jäätmekoguste suurendamise või muude jäätmeliikide ladustamise korral kannab ettevõtte tagatissumma deposiidikontole. Mitme tagatise liigi kasutamisega kaasneb Keskkonnaametile suurem koormus tagatise olemasolu ja piisavuse kontrollimisel. Mõju sagedus on suur – Keskkonnaameti töötajad puutuvad muudatusega regulaarselt kokku, kuid kuna muudatusega täpsustatakse lisaks deposiidikonto kasutamise võimaluse loomisele ka muid tagatisega seotud sätteid, luues sellega õigusselgust, on mõju ulatus kokkuvõttes pigem väike.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: väheoluline mõju elu- ja looduskeskkonnale. Mõju elu- ja looduskeskkonnale on positiivne, kuna deposiidikontole rahalise tagatise kandmine on üks viis, mille kaudu on võimalik tagada, et ladustatud jäätmed saavad nõuetekohaselt käideldud. Samuti avaldab elu- ja looduskeskkonnale positiivset mõju ohtlike jäätmete taaskasutajate ja kõrvaldajate tegevuseks nõutava kindlustusega seotud sätete täpsustamine. See aitab tagada, et ohtlike jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamisega tegelevatel ettevõtetel on olemas vastutuskindlus õnnetusjuhtumist tingitud keskkonnasaastuse likvideerimiseks.

Mõju olulisus: pigem väheoluline mõju. Jäätmete ladustamiseks keskkonnakaitseloa ning ohtlike jäätmete taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks jäätmeloa taotlemisel tuleb loa taotlejal ka kehtiva JäätS-i kohaselt esitada loa andjale Euroopa Majanduspiirkonnas asuva krediidi- või finantseerimisasutuse või kindlustusandja garantiid või rahalist tagatist tõendav dokument. Muudatusega täpsustatakse garantii või rahalise tagatisega seotud sätteid ning luuakse jäätmete ladustamise tagatise omamise kohustuse korral võimalus kasutada veel üht tagatise liiki, milleks on deposiit – tagatissumma kandmine selleks ettenähtud deposiidikontole.

Kavandatud muudatus 3: muudetakse jäätmete ladustamiseks tagatise omamise kohustusest vabastatud isikute loetelu.

Sihtrühm: Keskkonnaametis registreeritud isikud, kohalike omavalitsuste jäätmepunktid ja vee-ettevõtted. Sihtrühm on väike. Keskkonnaametis registreeritud isikuid, kes on tasunud deposiidikontole tagatist väiksemas summas kui 500 eurot on ca 15, enda tegevuses tekkinud reoveesetet käitlevaid vee-ettevõtteid on ca 20. Kohalike omavalitsuste jäätmepunktide osas peetakse arvestust koos jäätmejaamadega (kohalike omavalitsuste jäätmejaamasid ja jäätmepunkte kokku on ca 115).

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: väheoluline mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Mõju vee-ettevõtetele, kes ise oma tegevuses tekkinud reoveesetet käitlevad, kohalike omavalitsuste jäätmepunktile ning Keskkonnaametis registreeritud isikutele, kelle

ladustatavate jäätmete ladustamise tagatise suurus ei ületa 500 eurot, on positiivne, kuna eespool nimetatud isikud vabastatakse jäätmete ladustamiseks tagatise omamise kohustusest. Samas võib sellise lahenduse tulemusena tekkida vee-ettevõtete puhul olukord, kus osa ettevõteteid ei ole huvitatud enam mujal tekkinud reoveesette vastuvõtmisest, kuna nii on võimalik vältida kohustust omada jäätmete ladustamise tagatist. Väiksematel puhastitel võib seetõttu osutada keerulisemaks leida vastuvõtjat. Samas tegelevad reoveesette käitlemisega ka erinevad jäätmekäitlusettevõtted, kellele on väiksematel puhastitel võimalik oma tegevuses tekkivat reoveesetet üle anda. Teisalt võib see suunata vee-ettevõtteid ühinema (liituvad väiksemad vee-ettevõtted, et tagada ettevõtte enda mõne puhasti juures käitlemine). Mõju sagedus on suur – ettevõtjad puutuvad muudatusega regulaarselt kokku, kuid kuna muudatusega laiendatakse tagatise omamise kohustusest vabastatud isikute ringi, on mõju ulatus väike.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: väheoluline mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuse korraldusele. Keskkonnaamet peab isikute tagatisest vabastamise tingimusi kontrollima, kuid eelduslikult Keskkonnaameti töökoormus siiski väheneb. Mõju sagedus on suur – Keskkonnaameti töötajad puutuvad muudatusega regulaarselt kokku, kuid kuna muudatusega vabastatakse teatud isikud tagatise omamise kohustusest ja Keskkonnaameti töökoormus sellega seoses väheneb, on mõju ulatus väike.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: väheoluline mõju elu- ja looduskeskkonnale. Jäätmete ladustamise tagatise omamise nõudest vabastatavad isikud on need, kelle käideldavad jäätmekogused on väikesed või kelle puhul on vähetõenäoline, et jäätmed jäetakse käitlemata. Seega on mõju elu- ja looduskeskkonnale pigem väheoluline.

Mõju olulisus: tervikuna pigem väheoluline mõju. Mõnele Keskkonnaametis registreeritud isikule, kohalike omavalitsuste jäätmepunktidelt ja vee-ettevõtjale on mõju väheoluline, kuivõrd nimetatud isikutel ei pea edaspidi olema tagatist jäätmete ladustamiseks. Samuti ei avalda muudatus olulist mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele ega elu- ja looduskeskkonnale.

Kavandatud muudatus 4 – täpsustatakse põllumajandusplasti tootja, rehvi tootja ja mootorsõiduki tootja termineid.

Sihtrühm: põllumajandusplasti tootjad, rehvi tootjad, mootorsõiduki tootjad ja mootorsõiduki osade tootjad.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: väheoluline mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Probleemtooteregistris on 12.06.23 seisuga registreeritud 930 elektri- ja elektroonikaseadmete tootjat, 7 põllumajandusplasti tootjat, 183 rehvi tootjat, 132 mootorsõiduki tootjat ning 51 mootorsõiduki osade tootjat.

Tegemist on väheolulise mõjuga, kuna tootja termineid täpsustatakse ainult õigusselguse huvides.

Juba praegu kehtib jäätmeseaduses toodud probleemtoodete tootjatele laiendatud tootjavastutus. Igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes oma majandus- või kutsetegevuses töötab välja, toodab, töötleb, müüb või impordib probleemtooteid, on tootja laiendatud vastutus ehk tootja on kohustatud tagama tema turule lastud probleemtootest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise. Hetkel kehtiv mõiste on tekitanud küsimusi ning segadust tootjavastutuse osas. Muudatuse mõju on positiivne, kuna edaspidi on kaugmüügi ja elektroonilise müügi kanaleid kasutavate tootjate ja turustajate kohustused selgemad. Selgus võimaldab vältida olukorda, kus muud turustuskanalid peavad kandma

tootjavastutusega seotud kulud nende probleemtoodete eest, mille puhul seadmed müüdi kaugmüügi või elektroonilise müügi teel. Tootjavastutusest kõrvalehoidjate osakaalu kohta puudub analüüs, kuid võttes aluseks tarbimise ja toodete eluea võib eeldada, et kõige suurema osakaalu tootjavastutusest kõrvalehoidjatest moodustavad elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad. Tootja mõiste täpsustamisega ei kaasne olulist õiguslikku muudatust, kuna kehtiva seaduse alusel on võimalik tõestada tootja mõistet sarnaselt täpsustatud tootja mõistega. Selgem tootja mõiste pigem vähendab tootja ja järelevalve vahelisi vaidlusi.

Mõju sagedus ei ole suur. Keskkonnaamet kontrollib igal aastal ca 50–100 eeldatavat probleemtoodete tootjat, mille tulemusel tootjad, sh kaugmüügiga tegelevad tootjad alustavad tootjavastutuse kohustuse täitmisega. Selgema tootja mõistega ei ole võimalik enam Kaugmüügiga tegeleval tootjal tootjavastutusest kõrvale hoida ning edaspidi korraldab tootjavastutuse nõuete täitmise tootja ühenduse kaudu, registreerib end probleemtooteregistris ning esitab kord aastas aruandeid, nagu teisedki probleemtoodete tootjaid. Põllumajandusplasti ringlussevõtu hind on näiteks 250 €/t, sõiduauto vanarehvi kogumise ja taaskasutamise hind liitunud tootjale on 120 €/t ning mitteliitunud tootjale 160 €/t.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: väheoluline mõju riigiasutustele. Keskkonnaametis on tootjavastutuse töögrupp, kuhu kuulub 8-10 inimest, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmeäitajate kontrollimisega. Probleemtooteregistri volitatud esindaja on Keskkonnaagentuur. Keskkonnaagentuuris tegeleb probleemtoodete tootjate juhendamisega, tootjate registreeringutega, tootjate aruannetega ning andmete analüüsiga üks töötaja. Järelevalvele ja Keskkonnaministeeriumisse saadetakse mitmeid päringuid tootja mõiste defineerimise ja kohustuste osas. Järelevalve saadetakse väärteteated tootjavastutusest kõrvalehoidjate kohta ning lisaks tegeletakse aastas 50–100 eeldatava probleemtoodete tootjaga, kellele tuleb läbi erinevate jäätmeseaduse paragrahvide seletada tootjavastutuse kohaldumist tootjale. Keskkonnaministeeriumisse saadetakse kuus 2–4 päringut tootjavastutuse kohaldumise kohta. Muudatusega väheneb riigiasutuste töökoormus sellist tüüpi päringutele vastamise osas. Mõju sagedus ei ole suur – Keskkonnaameti töötajad puutuvad muudatusega küll kokku, kuid päringute hulk tootja mõiste osas väheneb.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: väheoluline mõju elu- ja looduskeskkonnale, mõju elu- ja looduskeskkonnale pigem väheoluline.

Mõju olulisus: tervikuna pigem väheoluline mõju. Muudatusega luuakse parem õigusselgus ja ühtsem lähenemine kõigile tootjatele. Muudatus ei avalda kokkuvõttes olulist mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele ega elu- ja looduskeskkonnale.

Kavandatud muudatus 5: põllumajandusplasti tootja, rehvi tootja ja mootorsõiduki tootjad, kellel Eestis tegevuskohta ei ole, kuid kes sõltumata müügiviisist lasevad majandus- või kutsetegevuse korras Eesti turule probleemtooteid, määravad probleemtoodete turule laskmiseks Eestis elu- või asukohta omava füüsilisest või juriidilise isikust volitatud esindaja.

Sihtrühm: põllumajandusplasti tootjad, rehvi tootjad ja mootorsõiduki tootjad. Probleemtooteregistris on 12.06.23 seisuga registreeritud 930 elektri- ja elektroonikaseadmete tootjat, 7 põllumajandusplasti tootjat, 183 rehvi tootjat, 132 mootorsõiduki tootjat ning 51 mootorsõiduki osade tootjat.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: mõningane mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Edaspidi on tootja, kes tegutseb Eestis turul, kuid kellel ei ole Eestis tegevuskohta, võimalus jäätmeseadusest tulenevaid kohustusi täita volitatud esindaja kaudu. Selle sättega võimaldatakse tootjal tegutseda ilma tegevuskohata, kui tootja on määranud endale volitatud

esindaja. See võimaldab siseturu tõrgeteta toimimist ning vähendab tootjate halduskoormust. Tootjate halduskoormus väheneb, kuna tootjal lubatakse tegutseda ilma tegevuskohata. Kui tootja volitatud esindajat ei määrata, tuleb seadusest tulenevaid kohustusi täita tootjal endal ning luua Eestisse tegevuskoht. Volitatud esindaja peab ennast registreerima probleemtooteregistris ning seejärel nimetab ta endaga liitunud probleemtoodete tootjad ja turustajad, kelle asukoht on väljaspool Eestit, kuid kes lasevad Eesti turule probleemtooteid. Mõju sagedus on ühekordne, kaugmüügiga tegelev tootja sõlmib lepingu volitatud esindajaga, kes korraldab tootja registreerimise probleemtooteregistrisse ning kes esitab kord aastas aruandeid, nagu teisedki probleemtoodete tootjaid.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: väheoluline mõju riigiasutustele. Keskkonnaametis on tootjavastutuse töögrupp, kuhu kuulub 8–10 inimest, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmekäitlejate kontrollimisega. Probleemtooteregistri volitatud esindaja on Keskkonnaagentuur. Keskkonnaagentuuris tegeleb probleemtoodete tootjate juhendamisega, tootjate registreeringutega, tootjate aruannetega ning andmete analüüsiga üks töötaja. Keskkonnaameti ja probleemtooteregistri töötajad puutuvad muudatusega küll kokku, kuid töökoormust muudatus oluliselt ei mõjuta. Tootjate kontrollimisel kontrollitakse, kas tootja täidab jäätmeseadusest tulenevaid nõudeid, sh kas tootjal on olemas tegevuskoht Eestis. Edaspidi lisandub tootja ja volitatud esindajaga lepingu olemasolu kontrollimine, mis töökoormust oluliselt ei mõjuta.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: väheoluline mõju elu- ja looduskeskkonnale, mõju elu- ja looduskeskkonnale puudub.

Mõju olulisus: tervikuna pigem väheoluline mõju. Täpsustused on vajalikud, et luua parem õigusselgus ja ühtsem lähenemine kõigile tootjatele. Samuti ei avalda muudatus olulist mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele ning mõju elu- ja looduskeskkonnale puudub. Tootjatel võimaldab siseturu tõrgeteta toimimist ning vähendab tootjate halduskoormust.

Kavandatud muudatus 6. Täpsustatakse probleemtoodete kogumisel ja taaskasutamisel tekkinud kulude jagamist tootjate ja tootjate ühenduste vahel.

Sihtrühm: tootjate ühendused (4), probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlejad (ca 70). Probleemtooteregistris on 12.06.23 seisuga registreeritud 930 elektri- ja elektroonikaseadmete tootjat, 230 patarei ja aku tootjat, 7 põllumajandusplasti tootjat, 183 rehvi tootjat, 132 mootorsõiduki tootjat ning 51 mootorsõiduki osade tootjat. 2022. aastal esitas probleemtooteregistris jäätmekäitluse osas andmed 40 jäätmekäitlejat, kes omasid lepingut tootja või tootjate ühendusega ning 10 jäätmekäitlejat, kes ei omanud lepingut tootja või tootjate ühendusega. Probleemtooteregistrisse esitas 2021. aastal esitas jäätmekäitluse osas andmed 60 jäätmekäitlejat.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: teatav mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele, kuna kulude jagamiseks tuleb edaspidi sõlmida leping tootjate või tootjate ühenduste vahel. Tegemist on täpsustustega, mis loovad parema õigusselguse ja ühtsema lähenemise kõigile tootjatele ja tootjate ühendustele. Muudatuse vajaduse on tinginud tootjate ühenduste ja jäätmekäitlejate päringud kulude jagamise tõlgendamise osas. Kuna kulude jagamise ja hüvitamise kohustus kehtib juba, siis konkureerivad tootjate ühendused on juba sõlminud omavahelised lepingud ning neile muudatus olulisi mõjusid kaasa ei too. Tootjate ühendused peavad vaatama lepingud üle ning vajadusel viima need vastavusse.

Mõju sagedus: muudatusel on ühekordne mõju. Kulude jagamine toimub edaspidi tootjate või tootjate ühenduste vahel sõlmitud lepingu alusel, kus on kokku lepitud läbipaistev ja kõigile arusaadav arvutusmeetod.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: teatav mõju riigiasutuste korraldusele. Keskkonnaametis on tootjavastutuse töögrupp, kuhu kuulub 8-10 inimest, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmekäitlejate kontrollimisega. Probleemtooteregistri volitatud esindaja on Keskkonnaagentuur. Keskkonnaagentuuris tegeleb probleemtoodete tootjate juhendamisega, tootjate registreeringutega, tootjate aruannetega ning andmete analüüsiga üks töötaja. Muudatus võib kaasa tuua teatava töökoormuse probleemtooteregistri töötajale, kes peab täiendavalt arvutama esitatud andmete aluses tootja ja tootjate ühenduse turuosad, eksportima nõutavad andmed faili ning edastama need tootjale ja tootjate ühendusele, kuna probleemtoodetest tekkinud jäätmete kogumise ja taaskasutamise kulude hüvitamise nõude esitamisel peavad tootjad ja tootjate ühendused tuginema probleemtooteregistri andmete alusel registri volitatud töötajate välja arvatud andmetele tootjate turuosade kohta vastava alaliigi probleemtoodete turul ning kogutud ja taaskasutatud jäätmete massi kohta.

Mõju sagedus – mõju sagedus sõltub konkureerivate tootjate või tootja ühenduste vaidluste hulgast. Konkureerivate tootjate vahel ei ole Eestis vaidlusi esinenud. Kulude jagamises on toimunud üks vaidlus tootjate ühenduste vahel. Kavandatav muudatus ei too kaasa vaidluste vähenemist ega suurenemist, vaidluste esinemine sõltub pigem tekkivatest olukordadest, mida ei osatud ette näha.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: kavandatav muudatus mõju elu- ja looduskeskkonnale ei oma.

Mõju olulisus. Tegemist on täpsustustega, mis loovad parema õigusselguse ja ühtsema lähenemise kõigile tootjatele ja tootjate ühendustele. Muudatuse vajaduse on tinginud tootjate ühenduste ja jäätmekäitlejate päringud kulude jagamise tõlgendamise kohta.

Kavandatud muudatus 7. Probleemtoodete kokkuostmine on edaspidi lubatud probleemtooteregistris registreeritud tootjal või tootjate ühendusel või keskkonnaluba omaval ettevõtjal, kes omab lepingut tootja või tootjate ühendusega või keskkonnaluba omaval ettevõtjal, kelle õiguspärase tegevuse tulemusena on jäätmed tekkinud.

Sihtrühm: tootjad, tootjate ühendused (4), probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlejad (ca 70). Probleemtooteregistris on registreeritud 7 põllumajandusplasti tootjat, 230 patarei ja aku tootjat, 183 rehvi tootjat, 132 mootorsõiduki tootjat. 2022. aastal esitas probleemtooteregistris jäätmekäitluse kohta andmed 40 jäätmekäitlejat, kel oli leping tootja või tootjate ühendusega, ning 10 jäätmekäitlejat, kellel ei olnud lepingut tootja või tootjate ühendusega. Probleemtooteregistrisse esitas 2021. aastal jäätmekäitluse andmed 60 jäätmekäitlejat.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: väheoluline mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Edaspidi kehtib probleemtoodete kokkuostmise piirang kõigile probleemtoodetele, mitte ainult ohtlike aineid sisaldavatele probleemtoodetele või nendest toodetest eraldatud osadele. Probleemtoodete kokkuostmine on edaspidi lubatud probleemtooteregistris registreeritud tootjal või tootjate ühendusel või keskkonnaluba omaval ettevõtjal, kes omab lepingut tootja või tootjate ühendusega või keskkonnaluba omaval ettevõtjal, kelle õiguspärase tegevuse tulemusena on jäätmed tekkinud. Laiendatud tootjavastutuse põhimõtte kohaselt vastutab tootja turule suunatud probleemtoodete jäätmekäitluskohustuste täitmise eest. See vastutus hõlmab eelkõige kohustust rahastada ja

korraldada tootja poolt turule suunatud probleemtoodetest tekkinud jäätmete liigiti kogumist ja töötlemist ning selle aruandlust. Laiendatud tootjavastutuse süsteemid peavad tagama kasutuselt kõrvaldatud probleemtoodete efektiivsema kogumise ning nõuetekohase töötamise kooskõlas jäätmeid käsitlevate EL-i õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega.

Paljud jäätmekäitlejad, kes tegelevad probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlemisega juba omavad lepinguid tootjate ühenduse või tootjaga. Sellised jäätmekäitlejad tagavad taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvude saavutamise ning esitavad andmeid tootjatele, tootjate ühendusele või mõni otse probleemtooteregistrisse. Lepingut omavaid jäätmekäitlejaid on palju, mistõttu ei ole muudatusel suurt mõju.

Paljud probleemtooted (elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud, mootorsõidukid), mida müüakse juba sisaldavad ohtlikke osi. Põllumajandusplasti ja vanarehvide käitluse eest tuleb maksta käitlustasu ning nendel positiivset väärtust ei ole. Need jäätmekäitlejad, kes lepingut tootjaga või tootjate ühendusega ei oma, peavad edaspidi sõlmima lepingu ning tagama taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvude saavutamise. Kokkuostmise piirang mõjutab pigem ettevõtteid, kes illegaalselt lammutajatelt ostavad probleemtooteid ning esitavad jäätmearuandes probleemtooteid metallijäätmete koodi alt. Järelevalve tulemusel on selgunud, et osad jäätmekäitlejad ostavad eraisikutelt illegaalse jäätmekäitluse tulemusel tekkinud kriitilisi tooraine sisaldusega probleemtooteid ja probleemtoodete osasid. Vastuvõetud probleemtooted ja probleemtoodete osad märgitakse jäätmearuandes metallijäätmete koodi alla, mille tõttu kaovad probleemtoodete jäätmete kogused ning tootjatel ja riigil ei ole võimalik saavutada kehtestatud sihtarvude täitmist.

Ebaseaduslikud lammutajad võtavad probleemtoodete jäätmetest välja vaid värtusliku metalli ning viivad selle vastavasse kokkuostu ja ülejäänu segatakse kokku teiste jäätmeliikidega või viiakse mittekomplektsetena tootjate ühenduste kogumiskohtadesse. Kui probleemtoodete jäätmed ei ole komplektsed ja milles võivad puududa olulised osad, siis ei ole võimalik saavutada probleemtoodete taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarve. Ebaseaduslike lammutajate tegevuse tulemusel ei suudeta probleemtoodete kogumise sihtarve saavutada ning probleemtoodete jäätmed jäävad nõuetekohaselt käitlemata. Muudatus võimaldab vähendada illegaalsete lammutajate tegevust ning tootjatel täita paremini kogumise ja ringlussevõtu sihtarve. Elektroonikaromude osas on kogumise sihtarvuks 65%, kuid 2021. aastal saavutas Eesti 53,4% taseme. Kokkuostmise piirang võimaldab kontrollitavat aruandlust ning vähendab illegaalset probleemtoodete kokkuostu ning mittenõuetekohast lammutamist.

Mõju sagedus: muudatusel on ühekordne mõju. Probleemtoodete kokkuostmiseks on vaja probleemtoodete kokkuostjatel sõlmida leping tootja või tootjate ühendusega.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: teatav mõju riigiasutuste korraldusele. Keskkonnaametis on tootjavastutuse töögrupp, kuhu kuulub 8-10 inimest, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmekäitlejate kontrollimisega. Muudatusega kaasneb teatav mõju Keskkonnaameti järelevalvele, kes peavad jäätmekäitlejaid kontrollides edaspidi kontrollima ka lepingu olemasolu tootjaga või tootjate ühendusega. Kuna paljud jäätmekäitlejad juba omavad lepinguid tootjate või tootjate ühendusega, siis kontrollide arv väga suur ei ole. Mõju riigile on positiivne, kuna see muudatus võimaldab tagada tekkinud jäätmete kogumise ja käitluse, sh tagada riigile kehtestatud sihtarvude täitmise.

Mõju sagedus – Keskkonnaameti järelevalve kontrollib jäätmekäitlejaid plaanilises korral ning kontrollisagedus sõltub ettevõtte tegevusmahtudest ning eelneva kontrollitulemustest. Muudatus kontrollimise sagedust ei suurenda.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: teatav mõju elu- ja looduskeskkonnale. Kui probleemtooteid lammutavad pädevust mitteomavad isikud, siis on see oht keskkonnale ja inimese tervisele. Muudatusel on positiivne mõju, kuna edaspidi käitlevad proleemtooteid ainult need jäätmekäitlejad, kes suudavad tagada nõuetekohase probleemtoodete käitluse.

Mõju olulisus: kohustuse täitmise vastu on suur avalik huvi. Muudatus võimaldab riigil paremini tagada Euroopa Liidu kehtestatud sihtarvude täitmise. Euroopa Liit on kehtestanud riigile sihtarvude täitmise nõude. Hetkel ei ole küll Euroopa Liit ühelegi riigile sihtarvude täitmata jätmise eest trahvi määranud, kuid ei saa välistada, et tulevikus võidakse sihtarvude täitmata jätmiste eest trahv määrata. Lisaks võimaldab kehtestatud sihtarvude täitmine riigile paremaid läbirääkimise tingimusi, kuna riiki võetakse tõsisemalt. Probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse täitmine on oluline, et saavutada jäätmete nõuetekohane käitlemine ja maksimaalne taaskasutamine, sh ringlussevõtu kõrge tase.

Kavandatud muudatus 8: probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude aegumistähtaaja pikendamine kahelt aastalt neljale aastale.

Euroopa Liit on kehtestanud kogumise, taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvud kantavatele patareidele ja akudele ja elektri- ja elektroonikaseadmetele ning taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvud mootorsõidukitele. Tootjad ja tootjate ühendused on kohustatud saavutama kogumise, taaskasutamise ja ringlussevõtu nõutavad sihtarvud. Laiendatud tootjavastutuse valdkonnas on ilmnunud mitu probleemi ning Eesti ei suuda juba praegu täita direktiividega nõutud sihtarve. Elektroonikaromude osas on kogumise sihtarvuks 65%. Keskkonnaagentuuri arvutuste kohaselt oli elektroonikaromude kogumise määr 2021. aastal 53,78%. Üks tootjate ühendus suutis 2021. aastal saavutada kogumise sihtarvuks 30,3% ning teine tootjate ühendus suutis saavutada kogumise sihtarvuks 37,8%. Keskkonnaagentuuri arvutuste kohaselt oli kantavate patareide ja akude kogumise määr 2021. aastal 44,78%. Üks tootjate ühendus suutis 2021. aastal saavutada kogumise sihtarvuks 23,1% ning teine tootjate ühendus suutis saavutada kogumise sihtarvuks 26,7%. Kokkuostmise piirang võimaldab kontrollitavat aruandlust ning vähendab illegaalset probleemtoodete kokkuostu ning mittenõuetekohast lammutamist.

Keskkonnaamet peab tootjaid/tootjate ühendusi kontrollides veenduma, kas tootja/tootjate ühendus on saavutanud sihtarvud või mitte, kui tootja/ tootjate ühendus sihtarve ei täida, ei ole ka liikmesriigil võimalik sihtarve täita. Kui sihtarve ei ole täidetud, on Keskkonnaametil õigus alustada menetlust seadusest tuleneva kohustuse rikkumise osas. Hetkel kehtib probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumise väärtegude üldine kaheaastane aegumistähtaeg, mis ei võimalda Keskkonnaametil väärteomenetlust alustada, kuna edasikaebamise korral lõpetatakse väärteomenetlus aegumistähtaaja möödumise tõttu. Menetlemisel tuleb arvestada aega, mis kulub ka kohtuvaidlustele (Harju maakohus 8 kuud ja Riigikohus 1 aasta ja 4 kuud). Nelja-aastane väärteo aegumise periood võimaldaks koostada hästi tõendatud otsuse ning võimaldaks ka ootamatustega seotud ajakuluga otsuse valmis saada.

JäätS-i § 136²³ kohaselt analüüsib Kliimaministerium 2029. aasta 31. detsembriks eelnõukohase seaduse § 127 lõikes 5 sätestatud väärteo aegumise tähtaaja tõhusust ja eesmärgipärasust. Viidatud tähtaeg annab võimaluse sätte rakenduspraktika tekkimiseks, millele tuginedes on regulatsiooni eesmärgipärasust võimalik analüüsida. Eelkõige on vajalik analüüsida, kas ja kuidas pikem aegumistähtaaja kehtestamine on mõjutanud isikute õiguskuulekust ja sellest tulenevalt sihtarvude täitmist, samuti kuidas on aidanud kaasa pikem

aegumistähtaeg menetluste läbiviimisel sisulise lõppotsusele jõudmisel. Eelkõige on vaja analüüsida sihtarvude täitmise kohustusele suunamise mõju ning vajaduse korral töötada välja uued, asjakohased meetmed.

Sihtrühm: tootjad, tootjate ühendused, probleemtoodetest tekkinud jäätmete käitlejad. Sihtrühm on väike. Probleemtooteregistris on 12.06.23 seisuga registreeritud 930 elektri- ja elektroonikaseadmete tootjat, 230 patarei ja aku tootjat, 7 põllumajandusplasti tootjat, 183 rehvi tootjat, 132 mootorsõiduki tootjat ning 51 mootorsõiduki osade tootjat.

Mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele: väheoluline mõju ettevõtjate tegevusele ja majandusele. Tootja ja tootjate ühendused on juba praegu kohustatud tagama oma turule lastud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kogumise ja taaskasutamise sihtarvude täitmise. Väärteomenetluse aegumistähtaja pikendamise mõju võib avalduda pigem üksikutele ettevõtjatele või tootjate ühendustele, kelle puhul on kokkupuude väärteomenetlusega tõenäolisem. Eeldatav positiivne mõju seisneb selles, et paraneb isikute õiguskuulekus ning seeläbi kaebeõigus ja eaproportsionaalse ettevõtlusvabaduse riive ning konkurentsimoonus.

Mõju sagedus sõltub pigem rikkumiste arvust, seega võiks sagedust hinnata rikkumiste esinemise järgi. Alates 05.05.2021 on rehvide, kantavate patareide ja akude ning kodumajapidamistes kasutatavate elektri- ja elektroonikaseadmete tootjad kohustatud sõlmima kirjaliku lepingu tootjate ühendusega. Eestis on kokku kolm tootjate ühendust, kes on võtnud tootjate kohustused kogumise ja ringlussevõtu sihtarvude saavutamise osas üle. Keskkonnaamet kontrollib tootjate ühendusi üks kord aastas, ning ca 50-100 eeldatavat tootjat. Seega võib Keskkonnaamet algatada 1–50 väärteomenetlust sihtarvude mittetäitmise alusel. Hetkel Keskkonnaamet rakendab tootjate tootjavastutuse nõuete rikkumise lõpetamiseks haldusmenetlust, kuna see on tõhusam meetod tootjavastutusest kõrvalehoidjatele.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele: mõningane mõju riigiasutuste korraldusele. Mõju Keskkonnaametile on positiivne. Keskkonnaametis on tootjavastutuse töögrupp, kuhu kuulub 8–10 inimest, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmekäitlejate kontrollimisega. Väärteomenetluse aegumistähtaja pikendamine annab Keskkonnaametile väärtuslikku aega väärteo menetlemiseks ning edasikaebamise korral on väärteomenetluse aegumise võimalus väiksem, mis vähendab ka riigi menetluskulusid. Mõju riigile on positiivne, kuna see muudatus võimaldab tagada riigile kehtestatud sihtarvude täitmise ning sellega väheneb Euroopa Liidul võimalus määrata trahvi Eesti Vabariigile. Mõju kohtuorganitele on mõningane, kuna väärteomenetluse aegumistähtaja pikendamine võib suurendada kohtuvälise menetleja otsuste peale kohtule esitatud kaebuste arvu.

Mõju sagedus muutub mõningal määral – väärtegude aegumistähtaja pikendamine võib eeldada väärteomenetluste alustamise arvu kasvu tulevikus, millel oleks ameti töökoormust kasvatav mõju. Keskkonnaamet on varem viinud läbi probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise nõuete rikkumiste kõrvaldamiseks haldusmenetlusi ja ka väärteomenetlusi. Väärtegude aegumistähtaja pikendamine võimaldab Keskkonnaameti järelevalvel läbi viia efektiivsemalt väärteomenetlust probleemtoodetest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise nõuete täitmata jätmise korral.

Mõju elu- ja looduskeskkonnale: väheoluline mõju elu- ja looduskeskkonnale. Väärtegude aegumistähtaja pikendamise mõju on positiivne, kuna väärteo menetluse võimalused on suuremad ning sihtrühm peab tagama probleemtoodetest tekkinud jäätmete nõuetekohase käitluse. Õiguskuulekama käitumise korral vähenevad olulise negatiivse keskkonnamõjuga

rikkumised. Näiteks väärtegade aegumistähtaja pikendamine oleks võimaldanud hoida ära Raadil vanarehvide kuhjumise ning sellega vähendanud ka rehvide leostumisel tekkivat mõju keskkonnale.

Mõju olulisus: kohustuse täitmise vastu on suur avalik huvi. Väärteo aegumistähtaja pikendamine võimaldab riigil paremini tagada Euroopa Liidu kehtestatud sihtarvude täitmise. Euroopa Liit on kehtestanud riigile sihtarvude täitmise nõude. Hetkel ei ole küll Euroopa Liit ühelegi riigile sihtarvude täitmata jätmise eest trahvi määranud, kuid ei saa välistada, et tulevikus võidakse sihtarvude täitmata jätmiste eest trahv määrata. Lisaks võimaldab kehtestatud sihtarvude täitmine riigile paremaid läbirääkimise tingimusi, kuna riiki võetakse tõsisemalt. Kuna Eesti on täitnud elektri- ja elektroonikaseadmete nõutavad sihtarvud, siis Eestil on olnud kohtumisi mitmete naaberriikidega, kes uurivad Eestis korraldatud elektroonikaromude kogumise nõudeid ja lahendusi ning andmete kogumist registrisse. Probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse täitmine on oluline, et saavutada jäätmete nõuetekohane käitlemine ja maksimaalne taaskasutamine, sh ringlussevõtu kõrge tase. Muudatustega ei tohiks kaasna otseselt halduskoormuse kasvu sihtrühmadele, kuivõrd ettevõtjad peavad seaduses sätestatud nõudeid järgima sõltumata sellest, kas väärtede aegumistähtaeg on tavapärasest aasta pikem.

Mõjuanalüüsi kokkuvõttev osa

Muudatuste koondmõju ettevõtjate halduskoormusele jääb pikas perspektiivis samale tasemele. Tootjavastutusega seotud muudatustel (selgem tootja mõiste, rehvide tootja mõiste, kulude jagamine tootjate ja tootjate ühenduste vahel, probleemtoodete kokkuostmise piiramise muudatustel ja väärtede aegumistähtaja pikendamisel on sihtrühmade halduskoormusele pigem ühekordne mõju. Tegemist on täpsustustega, mis loovad parema õigusselguse ja ühtsema lähenemise kõigile tootjatele ja tootjate ühendustele. Tootjatele juba kehtib tootjavastutus ning tootjate ühendused on juba sõlminud kulude jagamise lepingu ning paljudel jäätmekäitlejatel on juba lepingud tootjate ühendustega. Muudatused on vajalikud, et tagada ühtlane tootjavastuse nõuete täitmine.

Kõige enam mõjutavad muudatused Keskkonnaamet tootjavastutuse töögruppide, kes tegelevad probleemtoodete tootjate, tootjate ühenduste ning probleemtoodete jäätmete jäätmekäitlejate kontrollimisega. Selgem tootja mõiste võimaldab tõhusamat järelevalvet. Muudatuste tulemusel jääb koondmõju riigiasutustele pikas perspektiivis samale tasemele. Keskkonnaametil ja Keskkonnaagentuuril võib esimesel aastal ajutiselt töökoormus suureneeda, kuid järgmistel aastatel töökoormuse mõju puudub. Kulude jagamise ja kokkuostmise piiramine toovad kaasa pigem ühekordse mõju, Keskkonnaamet saab kontrollida nõuete täitmist ning nõuete mitte täitmisel on vaja suunata ettevõtted nõudeid täitma. Rehvide tootja termini laiendamine võib mõjutada esimese kahe aasta töökoormust, kuid tööplaani planeerides on võimalik töökoormust hoida samal tasemel. Väärtegade aegumistähtaja pikendamine võimaldab Keskkonnaameti järelevalvel viia läbi efektiivsemalt väärtemenetlusi probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise nõuete täitmata jätmise korral. Keskkonnaagentuuri töötajale toob muudatus kaasa esimesel aastal ajutise töökoormuse seoses ettevõtete nõustamise ja kontrollimisega esimesel aastal.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevus, eeldatavad kulud ja tulud

Seadusemuudatusega kuuluvad kõik rehvid tootjavastutuse alla ning eraldi mootorsõidukite ja mootorsõiduki haagise rehvide üle arvestust pidada ei ole enam vaja. Probleemtooteregistris on klassifikaatorite muutmiseks vaja luua asjakohased infotehnoloogilised lahendused. Infosüsteemis vajalikud IT-arendused teevad Keskkonnaagentuuri ning

Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse töötajad. Probleemtooteregistris mootorsõiduki osadega seotud funktsionaalsuse eemaldamise IT arendustööde maksimaalne kulu on 1000 eurot. See kulu on lisatud Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse 2021. aasta eelarvesse.

8. Rakendusaktid

Muudetud JäätS-iga tuleb kooskõlla viia järgmised õigusaktid:

- Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 79 „Mootorsõidukitest ja nende osadest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad“;
- Vabariigi Valitsuse 17. juuni 2010. a määrus nr 80 „Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord“;
- Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2019. a määrus nr 13 „Probleemtooteregistri põhimäärus“;
- keskkonnaministri 22. juuli 2013. a määrus nr 57 „Probleemtoote kasutajale kättesaadavaks tehtava teabe loetelu ning teabe esitamise viisid ja kord¹⁴“.

Määruste muutmise eelnõude kavandid on seletuskirja lisas 1.

9. Seaduse jõustumine

Seadus jõustub üldises korras.

Rakendussätetes – §-des 136¹⁸–136²² – sätestatud rakendumistähtaeg on valitud arvestusega, et seaduse jõustumise ja rakendamise vahele jääks piisav aeg, et normi adressaadid saaksid muudatustega tutvuda ja arvestada uute nõuetega. Rakendussätted võimaldavad normi adressaatidel seaduse jõustumise järel muudatustega enne nende rakendamise kohustuslikuks muutumist tutvuda.

10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadeti EISi ja huvirühmadele kooskõlastamiseks 12.11.2021. Tulenevalt tagasisidest ning ilmnunud probleemidest täiendati paragrahvi § 23 lõiget 1² (mootorsõiduki tootja mõiste), paragrahvi § 23 lõiget 1⁷ (mootorsõiduki osa tootja mõiste), paragrahvi § 23 lõiget 1⁹ (turul kättesaadavaks tegemine), paragrahvi 25 lõike 3 punkti 3 –(mootorsõiduki mõiste), paragrahvi 25² lõikeid 1 ja 2 (teatavate plasti sisaldavate ühekordselt kasutatavate toodetega seotud kulude katmine), paragrahvi 26⁸ (probleemtoote kasutaja teavitamine ja teabekampania korraldamine), paragrahvi 26⁹ lõiget 1 (probleemtoodete kokkuostmise piirang), paragrahvi 65 lõiget 2 (ohtlike jäätmete käitluse korraldamine), paragrahvi 71 lõiget 2 punkti 2 (kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduseeskiri), paragrahvi 124⁵ (probleemtootest tekkinud jäätmete tagasivõtmise, kogumise, taaskasutamise ja kõrvaldamise kohustuse rikkumine) ja paragrahvi 127 (menetlus).

Eelnõu esitatakse uuesti kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Rahandusministeeriumile, Justiitsministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks järgmistele isikutele: SA Keskkonnaõiguse Keskus, Eesti Keskkonnaühenduste Koda, Eesti Ringmajandusettevõtete Liit, Ragn-Sells AS, Eesti Energia AS, Eesti Kaupmeeste Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Linnade ja Valdade Liit, MTÜ Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus, MTÜ Eesti Elektroonikaromu, MTÜ Rehviringlus, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda,

Autode Müügi- ja Teenindusettevõtete Eesti Liit, Autoettevõtete Liit, Eesti Mäetööstuse Ettevõtete Liit, MTÜ ELV, Eesti Vee-ettevõtete Liit, E-Kaubanduse Liit, AS Kuusakoski, Eesti Kindlustusseltside Liit, Eesti Pangaliit, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda, Politsei- ja Piirivalveamet, Eesti Keemiatööstuse Liit, E-kaubanduse Liit, Tubakatootjate Eesti Assotsiatsioon, Philip Morris Eesti, Vastutustundliku ettevõtluse foorum, Saarevõrk OÜ, Eesti Kalaliit, Viitanet OÜ.

Eelnõu sisaldab tehnilisi norme direktiivi 2015/1535/EÜ tähenduses (tehniline norm). Seega esitatakse eelnõu kooskõlastamiseks Euroopa Komisjonile ja teistele liikmesriikidele (toote nõuetele vastavuse seaduse⁵ § 43).

Tehniline norm sisaldub eelnõuga kavandatud rehvide tootja ning mootorsõiduki osa tootja regulatsioonis, täpsemalt eelnõuga kavandatud:

JäätS-i § 23 lõige 1⁵ (rehvi tootja mõiste);

JäätS-i § 25 lõike 3 punkt 5 (rehvi mõiste);

JäätS-i § 26 lõige 1⁷ (volitatud esindaja).

Samuti on vaja teavitada Euroopa Komisjoni põllumajandusplasti tootjale laienevast regulatsioonist, sest JäätS-i varasemate muudatuste kontekstis jäi vastav teavitus tegemata. Põllumajandusplasti tootjat käsitleb eelnõuga kavandatud JäätS-i § 23 lõige 1⁶.

Algatab Vabariigi Valitsus „.....“ 2024

allkirjastatud digitaalselt

⁵ RT I, 03.02.2023, 11